

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

§. 15. De comite Ricberto et de campo Bochinafeld, nec non de villis ad pagum Derlingo relatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

§. 15.

Ricbert comes in pago *derlingo* in campo *bochinafeld* (w) tradidit quid-

gubernante
Corbeiam Adalardo.

tu, quam probe discernas velim a vico *Bubren*, sub praefectura *Munden* in principatu *Gotingensi* posito.

- (w) Pagum *Derlingo* existisse in aliqua ducatus *Brunsvicensis* ac *Luneburgensis*, nec De pago
non principatus *Halberstadtensis*, parte, comprobant villae, quae in veterum do- Derlin-
cumentis atque actis publicis eidem pago tribuuntur. Cum itaque hic idem pa- go.

quo sub *SAPIENTISSIMI CLEMENTISSIMIQUE PRINCIPIS AC DOMINI CAROLI, BRUNSVICENSIVM AC LVNEBURGENSIVM DVCIS SERENISSIMI*, viuimus, ea propter placet nobis, huius pagi paulo pleniorē dare descriptionem, ut pateat cunctis, id extra omnem dubitationis aleam esse positum, si, eundem pagum in ducatu *Brunsvicensi* atque *Halberstadtensi* episcopatu olim esse repertum, pronuntiauerimus. Nomen accepisse hunc pagum a veteribus *Germaniae* populis *Derlingis*, res omnino est probabilissima. Hos olim appellatos esse *Herlingos* seu *Herulos*, viri quidam doctissimi aiunt, atque illos intelligunt *Herulos*, qui, patria relicta, sedes suas habuerunt ad mare *Germanicum* eadem in regione, quae *Frisiam* occidentalem atque *Albim* fluvium interiaret, quamque hodie *Frisiam* orientalem, comitatum *Oldenburgicum*, et Ducatum *Bremensem* appellamus. Quamvis enim *Leibniti*us hanc regionem *Varnis* seu *Wernis* quoque tribuerit; negari tamen non posse plerique censent, *Warinos* tantum temporis successu in *Belgio* et *Frisia* occidentali habitasse, *Herulos* autem *Wernorum* fuisse conterminam gentem. Quae quum ita sint, iudicant hi docti porro, *Thuringos* non esse potuisse, qui *Hadolau*n, hodie dictam *Hadeliam*, *das Hadelerland*, in ducatu *Bremensi*, eo tempore incoluerunt, quo *Saxones* nauibus aduecti his regionibus accesserunt, ut *Widkindus* noster loquitur *Annal. Lib. I. p. 629*; sed *Herulos*. Si enim tota regio inter *Albim* atque *Frisiam* occidentalem ad *Herulos* spectauit, eadem *Thuringis* esse non potuit obnoxia vel habitata.

Quo anno, quaque e regione, *Saxones* aduenerint, in nullo scripto veterum relatum legimus. Coniecturae ergo defectum rei omittae supplere debent. De primo *Saxonum* aduentu in *Europam*, de quo exponit *Widkindus l. c.* qui *Saxones* nostros reliquias fuisse exercitus *Alexandri M.* perhibet, dicere certi nil audemus. *Claudius* enim *Ptolomaeus*, seculi secundi scriptor, iam eorum in *Geographia* *Lib. II. c. 11.* et quidem primus meminit, significans, eos *supra dorsum Cbesonensi Cimbrica*, id est, in *Jutlandia* habitasse. Fortasse ex eodem *Jutlandia* venere *Saxones* nostri, nauibus in *Hadeliam* aduecti. Minus enim probabilis nobis videtur sententia *Einhardi*, qui perhibet, *Saxonum gentem ab Anglis, Britannia incoliti, egressam, per oceanum nauigantem, Germaniae littoribus studo et necessitate quaeuendavum sedium appulsam esse in loco, qui vocetur Hatheloë*. A *Germanico* enim littore *Angli* seu *Saxones* potius in *Britanniam* transferunt, ut probant *Gilda Historia*, per *Thomam Gale* edita, et *Nennii Historia Britonum*, ab eodem *Thoma Gale* in lucem emissa, nec non *Beda Historia Ecclesiastica gentis Anglorum*. Hic vltimus refert, *Saxonum* gentem, anno *409* a *Vortigerio* rege *Britonum* inuitatam, in *Britanniam* nauibus esse aduectam. Ante annum itaque *409* *Saxones* in *Hadeliam* aduenisse, statuere debemus. Quamvis autem *Herlingi* a *Saxonibus* oceano sint pulsi, et profligati, idcirco tamen non extirpati fuisse funditusque deleti videntur. Videntur potius *Saxones* reliquias gentis pulsae ad tributa pendenda condemnasse, atque illis inter sese habitandi donasse libertatem. Eisdem *Herlingos* postea esse dictos *Derlingos* perhibere porro licebit. Facile enim ex *Herlingis* *Derlingi* fieri potuerunt, ita, ut pronomen teutonicum *de* (illi) coalescerit in *Derlingi*, quasi dicti *de Herlingi*. Sunt, qui ex *Osterlingis* per celebriorem pronuntiationis rationem produisse existimant. Nostrum non est lectori imperare. Relinquimus cuique arbitrium sentiendi. Optet et deligat lector, vtrum malit.

Hiscē praemissis, quaeritur, quam in regione *pagus Derlingi*, qui etiam *pagus Derlingo* in traditionibus nostris appellatur, existiterit? et respondemus merito, id ipsum e chartis veterum nos docere posse. Ex his enim discimus primo, olim pagum *Derlingo* aliquam *Halberstadtensis* dioeceseos partem comprehendisse.

Ab anno 822 vsque 826 imperante Hludouico et quid ibi habuit testef bennuco beuo enno (x) focco uuidrad dio theadinch.

§. 16.

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

diffe. Cæsar enim Hludouicus in diplomate quodam, in I. C. Lunigii *Reichs Archiv*, et quidem in *Spicilegio Eccles. P. II. im Anhang p. 15.* reperiundo, *Halberstadiensis ecclesia*, inquit, *constructa est in honorem Christi sui que protomartyris Stephani super fluuium Holtemme in pago Hartingowe, cuius parochia piissimi patris nostri Caroli imperatoris augusti statuta et determinata est bis pagis DARLINGOWE, et Noriburingowe, et Belenishheim, Hartingowe, Suauia et Hassigowe.* Quodsi perhibere velles, quedam huic diplomati inesse, quæ ei falsitatis notam inurere possint, eo quod annus Christi 814 more tunc prorsus inusitato adiectus adparet; scias tamen velim, id semper pro genuino esse reputatum, ac teste Chronico Halberstadenfi Tom. II. S. R. B. Leibn. p. 121. Arnolphum Halberstadensem episcopum tempore cæsaris Heinrici II a Benedicto Papa confirmationem et priuilegium impetrasse *super terminis episcopatus Halberstadenfi, et hos pagos Hardengau, DERLINGAWE, Nortiringen, Belkischem, Sueniam et Hassigowe, excepta tamen determinatione inter viam quam dicunt Friederichweg ac tres fluuios Albiam, Bodam et Oram* (id quod ad dioccesin spectabat Magdeburgensem) *et quantum per interuentum Heinrici imperatoris Mersburgensi ecclesie est permittum, et omnia qua Ludouicus imperator Halberstadenfi ecclesie praconcesserat, auctoritate priuilegii apostolici obtinuisse confirmari.*

In orientali parte fluuii Ouacrae, qui, vti infra demonstrabimus, Halberstadensem et Hildeshemenssem, dioceses, diremit, fuisse pagum *Derlingo* comprobant villæ, quæ huic pago tribuuntur. Hæc nunc adducendæ sunt, et quidem primo e Traditionibus nostris.

Primum ergo donauit in hoc §. nostro *comes Ricbert*, in campo Bochinafeld quidquid habuit. Videtur intelligi ille campus, qui in præfectura Wolfenbuttel inter Hachen et Detten vicus reperitur, et qui vsque in hodiernam diem appellatur *der Bochenberg* seu *Bokenberg*. Quantum e situ huius campi colligere licet, putamus, comitem *Ricbertum* accepisse eum ex hereditate ducis Ostfalorum Hessi seu *Afsg.* Infra enim (§. 104.) *Ricbertus* inter coheredes eiusdem Ducis refertur. Si porro castrum *Asseburg* ad eundem Ducem spectauit, quod est probabilissimum; tunc neminem negare posse censemus, eundem ducem tenuisse campum illum, quippe qui a castro prædicto vix iter dimidiæ horæ abest.

Ad pagum *Derlingo* retulerunt veteres porro villam haud vnam, nempe

- 2) *villam Odenbus*, quæ *Olsen* fuisse videtur, ad *Aleram* non procul a vico *Dannenbuttel*, sita. Confer §. 24, vbi memorantur præterea villa
- 3) *Dallengebuddt*, id est, *Dannenbuttel*, locus in præfectura *Gifhorn*, et
- 4) *Boela*, quæ villa desolata est, olim sita iuxta castrum *Gifhorn* ad *Aleram* in Ducatu *Luneburgico*. Hæc erit eadem villa *Boela*, in qua *Iohannes abbas* monasterii in *Marienrode*, natus dominus de *Harlsem*, procurauit fieri domum ligneam et magnam, vbi postea *Henningus Holecmeier*, depositus abbas eiusdem monasterii, *provisionem suam accepit, et ad tempus vite suæ habitauit*, teste Chronico *Marienrodensi* Tom. II. S. R. B. Leibn. p. 465 et p. 445 vbi pro *Boela* legendum est *Boela*.
- 5) Refertur §. 29. villa *Sunsted* ad pagum *Derlingo*, in qua *Comes Otto*, qui etiam infra (§. 104.) inter coheredes ducis Ostfalorum Hessi seu *Afsg.* apparuit, tradidit, quidquid habuit. Hæc villa nulla alia esse poterit, quam vicus *Sunsted* haud procul ab oppido *Königsutter*. Spectat ecclesia ibidem ad ecclesiam monasterialem supra oppidum prædictum, videturque hic vicus villa fuisse eadem, de qua loquuntur tabulæ sequentes:

Wy *Arnd van godes gnaden eddele here to Dorstad* bekennen in defsem breue vor uns unde vor unsf eruen unde nakomelinghe unde vor alseweme de deffen breu sehn edder horet lesen dat wy *hanse van Sparkelfen* verkofft hebben unde synen eruen unde hebbere deffes breues sunder ore weddersprake to eynem erue kope twey houe landes unde eynen hoff belegghen to *lutleken Hilgendorpe* twey houe landes unde eynen hoff belegghen to *Dobbelen* eyne halue houe landes unde einen hoff belegen to *Sunsted*. Duffer vorghefreuenen goyder unde

unde gudes wille wy rechte here unde were wesen unde se entleddeghen van aller unrecchten Ansprake unde se en schullen dar neyne plicht van don edder gaue. Ok moghen se dit gud verkopen verketten verpenden vor welckerleye mathe se willen we en willen one neyne verhindernisse don in dessen vorge screuen gude edder nemand van unfer wegghen se schullen dat rauweliken hebben edder deyenne den se des to staden weren, dit loue wy vor uns unde vor unse eruen stede unde vast unvorbroken to holden sunder ienigherleye argelift. To mehrer wissenheyt openbare bewysinghe hebbe wy unse jnghefeghel heten henghen an dessen breu de gegeuen is na der bort Christi verreynhundert jar darna in dem twey unde drittegeften Jare des mandaghes neghest des hilgen Kerstes daghe.

6) et 7) Spectarunt ad eundem pagum *Derlingo* villæ *Cbirsenbruce* et *Nientborpe*, restante §. 42, in quo *Thurinc comes* largitus est, quidquid habuit, probabilissime ex hereditate Ducis Ostfalorum Hessi. Villa *Cbirsenbruce* procul dubio erit *Kissenbruck*, sita ad fluuium Ouacram, vix iter vnus horæ distans ab vrbe Wolfenbittel, olim sedes archidiaconi ecclesiæ Halberstadenfis, hodie autem Superintendentis. *Nientborpe* autem erit vel vicus *Neindorp*, qui vix iter dimidiæ horæ abest ab vrbe Wolfenbittel, situs in radicibus montis, in quo olim castrum Assenburg stetit, vel *Neindorp* villa desolata, olim non procul ab oppido Scheppensted in præfectura Wolfenbittel reperta in loco adhuc dicto *das Neindorper Feld*. Probe autem hæ villæ discernendæ sunt 1) a *Neindorp* villa, intra eandem quidem diœcesin Halberstadensem, sed ad fluuium Salicam sita, 2) a *Niendorpe* villa, olim filia ecclesiæ in Amerstede in eadem diœcesi, 3) a *Notzorp*, ad paludem villa desolata, non procul a Dardesheim posita intra eandem diœcesin, 4) a *Niendorf*, villa desolata, olim duo milliaria sita a Wolmirsted ad Oram fluuium, vbi ille Bueram recipit, 5) a *Niendorp* villa, sita ad siluam Thrimmning, hodie dictam de Drömling, 6) a *Neudorp* in comitatu Hojanc in præfectura Stolzenau, 7) a *Neudorp* in præfectura Eilhausen, et 8) a *Neudorf* in præfectura Landau intra principatum Waldeceenssem, de quibus infra pluribus dicemus.

8) *Aluchi* villa (§. 57) esse posset vicus *Alen*, iter dimidiæ horæ situs ab vrbe Wolfenbittel. In hac autem villa tradit Abbc ex hereditate Grimoldi tertiam partem, quam habuit femina eius ex opere salis. Quod ipsum nobis dubium mouere poterit, nequiquam sermonem esse de villa *Alen* in præfectura Wolfenbittelenfi, quia in hac villa, quantum scimus, nunquam opus salis fuit repertum. Optassem, vt doctissimus D. auctor *Memorabilium Scheningensium*, Brunsvigæ 1728 editorum, omisiss multis haud commemorabilibus, nobis dedisset vtilissimam atque accuratam camporum et regionum Scheningensium descriptionem, vt pote apprimè facientem ad indagandum situm villarum et locorum verustorum ac desolatorum. Studiosis enim geographiæ antiquæ illa ansam præbuisset indagandi, an non olim villa *Aluchi* in agris Scheningensibus fuisset reperta. In eadem regione, in qua olim pagus *Derlingo* fuit, nobis tria nota sunt loca, quæ quandam similitudinem habent cum ipsa villa nostra *Aluchi*. Vnus locus est ille iam dictus vicus *Alen*. Secundus reperitur in salu Elmo, atque appellatur *das Allensfeld*. Tertius fuit in agris Scheppenstedensibus, vbi a vico quodam desolato olim dicto *Allende*, cuius mentionem iniecit Rodolfus Halberstadenfis episcopus in litteris infra in *Addendis* sub. num. 12. productis, campus quidam nuncupatur *das Allensfeld*. Villa *Allende* hodie dicta *Ablen* et spectans ad *Bezendorf*, nimis remota videtur, quam vt ad pagum *Derlingo* referri queat. Cum autem neque in *Ablen* seu *Allende*, neque in *Allensfeld*, neque in *Alensfeld* neque in *Alen* olim sal sit excoctus, in notis ad §. 57. coniecturas quasdam adduximus, atque arbitrati sumus, per opus salis in villa *Aluchi* intelligi *salinar Dalhemenses* vico *Alen* vicinas, siquidem veteres Teutoni vocabant *salem alec halec*. Inde Salzderfurt vocatum fuit *Alecvorde*. Pisces sale conditos Teutonus adpellauit *halec*, *halecta*, id est, Halectische, pisces sale conditos. *Aluchi* igitur est *Alecheim*, domicilium salis. Quam nostram sententiam tam diu habemus pro verisimili, donec nos aliquis meliora edoceat. Vnum est, quod nos mouet, vt ne sententiam nostram habeamus pro vera. Reperitur illud in Chronico Riddagshufano Tom. III. Script. Rer. Germ. Henr. Meibomii p. 356, vbi asseritur, *Conradum, Riddagibusanum abbatem, emisse a Volrado Halberstadenfi episcopo*

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

scopo anno 1256 decimas frugum ex agris pagorum (villarum) *Adenem* et *Scheppenstedt*. Decimam possidet monasterium Riddagshufanum in vico *Alen*, atque ex hoc quis colligere posset, vicum *Alen*, prope Guelpherbytum, olim appellatum esse *Adenem* et non *Aluchi*. Sed quis nescit, quantis mutationibus fuerint obnoxia nomina vetustarum villarum. Eadem ergo villa, quæ ad annum 826 appellata est *Aluchi*, anno 1256 nominari potuit *Adenem*. Præterea nescimus, annon monasterium Scheningense decimarum permutationem fecerit cum monasterio Riddagshufano. Scheningense cœnobium decimam habet in vico *Eilen* in præfectura Wolfenbuttel olim dicto *Adelen*. Fortasse decima vici *Eilen* spectauit ad Riddagshufanum, et decima vici *Alen* ad Scheningense monasterium. *Alen* vicus proprius est Riddagshufanis, et *Eilen* Scheningensibus. Vtrique ergo parti hæc permutatione facta maior commoditas erat in locorum situ, quam fuerat antea. Potuit ergo villa *Adenem* in Chronico Riddagshufano esse *Eilen*, et non *Alen*, atque hæc non esse non potuit villa nostra *Aluchi*, nisi potius *Aluchi* sit Salzheim, Salzdalheim. *Grimoldus* quis fuerit, qui, vt viderur, cum vxore sua hereditario iure acquisit partem salinarum in villa *Aluchi*, id in obscuro latet. Probabilissime is idem *Grimoldus* est, qui in §. sequenti, id est §. 58, per presbyterum Hermenradum iterum tertiam partem salinarum in villa Amplithi in pago Guddingo Corbeiensibus tradidit. Cum autem §. 108. nos doceat, villam Amplithi olim spectasse ad duces Ostfalorum Hessi seu Asig, qui et Adalricus vocabatur, probabilissimum inde fieri censemus, et olim salinas in villa *Aluchi*, ad pagum Derlingo spectante, pertinuisse ad eundem celebratissimum duces, qui plura bona in hoc pago habuit, vt infra videbimus. Fortassis et *Grimoldus* ille *Grimoltus* est, cuius Io. Frid. Schannatus in Corpore Traditionum Fuldensium p. 307. num. 49. meminit his verbis: *Grimolt tradidit in villa Mitte, quæ sita est in terminis Sulzmiscen, vnum videlicet seruum cum bubæ et duabus capris cum suis pertinentiis*. Si enim *Sulzmiscen* denotat *Sulzmezzere* marcæ, et *Mitte* *Mittaba* villam, de quibus eadem Traditiones Fuldenfes loquuntur p. 282. num. 37, eam in Comitatu Solmensi fuisse arbitramur. Infra demonstrabimus, in eadem regione olim duces Ostfalorum Hessi amplissima tenuisse bona. Fortassis ergo *Grimoldi* vxor quoque filia seu neptis eiusdem Ostfalorum ducis fuit.

9) Spectauit quoque ad pagum *Derlingo*, testante §. 74, villa *Lianbeke*, in qua *Tiado* tradidit, quidquid habuit. *Tiado* probabilissime idem *Tiaddæ* est, qui §. 24. *marfcalcus* appellatur, et in villis *Odenhus*, *Dallengebudli* et *Beelo* quædam tradiderat, quemque infra §. 188. ad progenitores comitum palatinorum de Sommerfchenburg retulimus. Situm vero villæ *Lianbeke* indagare nobis nondum datum est. Villa *Lianbeke* videtur vicus *Lembecke*, cuius anno 1482 mentio iniicitur in charta Alberti de Wulfrowe et Hinrici de Estorpe, reperiunda in den *Braunschweigischen Anzeigen* a. 1745 p. 1134. An hic vicus *Lembecke* vnus idemque sit cum villa *Limbeck*, cuius meminere chartæ in Rethmeieri *Braunschweigischen Kirchen Historie* Tom I. in den Beylagen p. 35. et 39, e quibus discimus, nobilem dominum Bernhardum de Dorftad in villa *Limbeck* nouem *bonas* dedisse monasterio S. Ægidii Brunswigæ, pro certo quoque dicere nequimus. Haud procul a vico Mackendorf, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam in Saalsdorf in Brunswicensi ducatu sub præfectura Bardorf, reperitur fluius *Lembecke*, qui se in Aletram exonerat. Fortasse in eadem regione villa nostra *Lianbeke* quondam inueniebatur.

10) Ad eundem pagum *Derlingi* §. 188. refertur villa *Lauingi*, et §. 425. *Lauingi*, quæ fuisse vna eademque videtur. Vicus *Lauingen* est non procul ab oppido Königs-lutter in Brunswicensi ducatu situs. *Frithericus* et *Thiadricus*, qui in hac villa bona quædam largiti sunt, referendi videntur inter progenitores comitum palatinorum de Sommerfchenburg, et comitum de Supplinburg, inter quos eadem nomina crebro repetuntur.

11) *Sinestorpe* villa quoque erat in pago *Derlingi*, testante §. 260, et sine dubio intelligitur vicus, *Seinstorp* in Brunswicensi ducatu sub præfectura Campen positus.

12) Tradidit §. 346. *Luthardus* quidam pro coniuge sua *Demod* bona quædam in *Eccanbur* in pago *Derlingo*, quæ eadem villa est, in qua testante §. 425. *comes Asic* pro fratre suo *Luidbario* vnum mansum cum duabus familiis circa finem seculi decimi largitus est. Hæc villa videtur *Eicen* fuisse, sita non procul ab oppido Scheppenstedt. *Comes* autem *Asic* consanguineus erat abbatis Corbeiensis *Thiatmari*. Quem e familia comitum de Walbeck ortum esse, infra monstrabimus.

13) Tri-

- 13) Tribuitur §. 381. eidem pago *Derlingo* villa *Ernun*, quæ nobis fuisse videtur vicus *Ebra* intra præfecturam *Knefebeck* in ducatu *Luneburgico*. Traditor bonorum in villa *Ernun* nominatur *Thiadricus*. gubernante Corbeiam Adalardo.
- 14) Tradidit, teste §. 396, circa finem anni 929 *Dodico* quidam seu *Thiadricus* pro fratre suo *Luitbario* 90 iugera in villa *Leri* in eodem pago *Derlingo*. Hic vicus *Lere* est, subiectus inspectioni *Campensi* in ducatu *Luneburgico*. *Luitbarius* ille erat *Lutber*, quem *Ditmarus* episcopus *Merseburgensis* Tom. I. S. R. B. Leibn. p. 326. nominat *abauum suum*, et *Corbeiensis* nostri in *Chronico* suo ducentem. Hi etiam referunt, eum fuisse occisum in pugna contra *Slauos* anno 929 die 4 Septembris. *Annalista Saxo* Tom. I. *Corp. Histor. medii ævi* J. G. Eccardi p. 252. seq. hoc perperam refert ad annum 930.
- 15) Largitus est *Liudbarius* quidam, testante §. 411, bona quædam in *Rotbem* villa in pago *Derlingo*, quæ an sit *Rauen* prope *Brunsvicum*, vel *Retbem* in præfectura *Gifhorn*, vel *Roden* in præfectura *Fallersleben*, vel *Rade* in præfectura *Knefebeck* in ducatu *Luneburgico*, id in medio relinquimus. Illud certum est, *Liudbarium*, qui bona in villa *Rotbem* tradidit, fuisse patrem *Thiadmari* *Corbeiensis* abbatis, cuius originem deduximus e comitibus, de *Walbeck* dictis. Probabilissime intelligitur vicus *Roden* in præfectura *Fallersleben*.
- 16) Spectauit ad pagum *Derlingo* *Berghshallum*, testante §. 427, quæ nulla alia villa fuisse videtur, quam vicus *Bersel*, locus principatus *Halberstadtensis* non procul ab oppido *Osterwik*, hodie spectans ad iura dominorum de *Rössing*. *Ekbertus* comes, qui in hac villa bona quædam tradidit, nullus esse poterit alius, quam comes *Ekbertus*, quem dicunt *monoculum*. Eodem enim §. teste, idem *Ekbertus* bona quoque largitus est in pago *Nithega* in principatu *Paderbornensi*, et quidem in eadem regione, in quam familia *Brunoniana* dominata est.
- 17) Retulit ad pagum *Derlingo* *Saracho* abbas villam *Siculitibi* in *Traditionibus* nostris (§. 441.) occurrentem, quæ probabilissime eo in loco existit, vbi adhuc reperitur *der Sickselsche bos*, qui inter oppidum *Königsutter* et castrum *Supplinburg* existat, cumque traditor appelletur *Ludgerus comes* et pater *Egiloldi* monachi *Corbeiensis*, infra ostendimus, eundem comitem fuisse auum *caesaris Lotbarii* *Saxonis*, et patrem *Geuehardi* comitis de *Supplinburg*. Tandem quoque
- 18) ad pagum nostrum refertur §. 470. villa *Sipestorpæ*, quæ desolata est, olim autem existit non procul ab vrbe *Helmstadio*. Et hæc est villa, in qua *Adalbro* seu *Adelbertus*, pater *Friderici* comitis palatini de *Somerschenburg*, bona quædam tradidit.

Hactenus egimus de villis in *Traditionibus* *Corbeiensibus* ad pagum *Derlingo* relatis. Iam porro recensenda sunt villa, quæ in *Traditionibus* *Fuldensibus* eidem pago tribuuntur. Illæ sunt

- 1) *Tuisfinga*. Ita enim verba sonant in *Jo. Frid. Schannati* *Corpore* *Tradit. Fuldens.* p. 301. num. 16. *Thuringi et Meginolt tradiderunt sancto Bonifatio bona sua in Rumersleba et in Tuisfinga, quod est in pago Darlinga cum mancipiis XXXVIII.* *Rumersleba* esse poterit vel maior vel minor *Rotmersleben* in ducatu *Magdeburgico*, vel *Rodensleben* in eodem ducatu, vel *Remkersleben* vicus, duo miliaria situs ab vrbe *Magdeburgo* occidentem versus. Si vna designaretur ex illis, ea referenda esset ad pagum *Norththuringi*. *Tuisfinga* autem erit *Twisingen* in ducatu *Brunsvicensi*, sub inspectione *Scheningensi* ecclesiastica adquiescens.
- 2) In eisdem *Traditionibus* *Fuldens.* p. 304. num. 86. asseritur, *Thuringum de Saxonis sancto Bonifatio tradidisse in terminis Darlingen nouale, quod dicitur Duringerrod, iuxta fluuium Ouacra.* Locus *Durigesrod* non procul ab vrbe *Brunsvico* abfuit. *Beatus I. B. Lauensteinus* ex nomine huius loci collegit, *Thuringos* ad *Brunsvicum*, immo per terras diocæseos *Hildeneshemensis*, incoluisse. At locus dictus fuit ex colono primo, cui fuit nomen *Thuringo*.
- 3) et 4) ad eundem *Derlingo* in eisdem *Traditionibus* *Fuldens.* p. 304. num. 90. referuntur loca *Burg* et *Graslob*. *Graslob* probabilissime est *Grasleben* in ducatu *Brunsvicensi*, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam monasterii *Marienthal*, olim autem spectauit ad ecclesiam *Weferlingæ* in ducatu *Magdeburgico*. Villa *Burg* vero citra dubium desolata est. Olim autem reperiebatur locus non procul a *Wenthufen* in eodem ducatu *Brunsvicensi* haud procul a loco nuncupato *der Borgstruck*, cuius mentionem iniecerat litteræ sequentes ducis *Heinrici iunioris*, quas ex originali adducimus:

Ab anno
822. vique
826. im-
perante
Hludo-
uico et

Wir von Gotts Gnaden *Heinrich der iunger Herzog zu braunschweig unnd Lunenburg* Bekennen öffentlich In unnd mit diesem brief. für unns. unnsrer Erben unnd yder meniglich. das wir zu einem rechten Erbliehen Man lehen belehnet haben. unnd belehnen gegenwertiglich. Inn unnd mit Krafft dieses briefs *Ernst von Hanrode Ludolffs seligen Sohne* mit der Burck *Veltheim*. mit gerichtē annd ungerichte. diensten. rechte. plichten unnd unplichten. mit den geistlichen lehen im selbigen gerichtē. mit den holtze geheissen. die *Veltmer* obe dem *Pethaue*. mit dem *Cremelinge borne*. mit der *hertzogen berge*. mit allen Zubehorungen. Inn holtze. velde Wasser. Acker. Weide. unnd Wiesen. nichts dauon auff bescheiden. in aller massen sein vatter *Ludolff* seliger auch *Churdt von Veltheim* zuuor. Inn unnd ausserhalb dem gerichtē zur Burck gehabt hat, unnd ob *Ernst von Hanrode* unnd seine menliche leibs lehens Erben. ane manliche leibs lehens Erben verstorben. unnd Hauffrauen unnd dochter nachliessen, dieselbe beleibzuchtigen wir mit der vorgenannten Burck *Veltheim*. unnd aller Irer zubehorung. wie leibzuchts Recht ist. in Krafft dieses briefs. ferner belehnen wir Ine mit Syben hufe Landes gelegen uff dem velde zu *Honrode* mit allen freiheiten. gerechtigkeiten. unnd Zubehorungen. Inn velde holtze. Wasser Wiesen unnd Weiden. mit Sechs hufe Landes. unnd Sechs houen gelegen zu *Detten*. noch mit funff hufe Landes. unnd neun morgen. ainen bau hufe funff Korthofen. ainer Worth, einem Zehent freien hofse, noch mit ainer hufe Landes. unnd einem hofe alle gelegen Im Velde. unnd Dorff zu *Detten*. mit ainer hufe Landes. unnd einem hofe gelegen Im Velde unnd Dorfe zu *Hotzem*. mit ainem hoff. unnd anndert halb hufe landes zu *Siegerse*. mit dem drittentail an der Schallingswische gelegen auf dem velde zu *grossen Valberg*. mit einer hufe landes für *Scheningen*. unnd zweien Salzwerken belegen auf der Sultzen dafelbst zu *Scheningen*. die alle viertel lahrs Rennten vier unnd zweinzig schilling alt, mit dreitzehen morgen Landes belegen zwischen den *BORGSTRUCKE*, unnd dem *Edesseberge* bey *Wenbausen*. mit ainer halben hufe landes belegen gegen *Wenbausen*. Im *Saltzwege*, mit einer Wiesen unnd einem Holtzblecke geheissen der *Bomgarte* belegen in der *Wusten Marcke*. mit einem hofe zu *Einem* geheissen der *Schmedehofse*, mit einer hufe, unnd einer visse kulen zu *Henlaw*. einem hofe zu *Vrelstede*. mit einer halben hufe Landes. unnd einem hofe gelegen Im velde unnd Dorff zu *Hachem*. mit zwen hufe landes. unnd einem hofe auf dem velde unnd im dorff zu *Westerbröwende*. unnd mit der *weltlichen Probstei* zu *Olsburg*. mit all dieser Guter zubehorung freyheit. unnd gerechtigkeit. schlacht. nutz. unnd zubehorung. Inn holtz. Velde. Wasser, Wiesen unnd Weiden, wie man di benennen mag. nichts dauon auff bescheiden. In aller massen sein vatter *Ludolff* seliger selige gutter zuuor von unns zu lehen gehabt, Sollen unnd wollen Ime derselben rechter bekenniger herr unnd Wehr sein, so uil unns dessen zue Rechten zukombt. unnd wir darzu gefurdert werden, unnd soll Er widerumbt dauon unnsrer getrewer Mann sein, die guter verdienen. unnd so oft die zu fall kommen, rechte vohr thun. Wie Er unns dessen gewonliche Lehens pflicht geleistet hat, Ohne geferde, des zu wahrer Urkunt haben wir unnsrer Insigel zu ennde dieses briefs hangen lassen, Geschehen unnd geben zu *Wolffenbuttel* am freitag den drey und zweintzigsten tag des Monats Julii. Nach Christj unnsers seligmachers geburt funffzehnhundert unnd Im Sybendfunftzigest. Iarn.

Locus, qui in his litteris appellatur *Einem*, in authenticis litteris feudalibus ducis *Heinrici Julii* anno 1595 nuncupatur *Eymem*. *Henlaw* scribitur in eiusdem ducis litteris feudalibus authenticis anno 1590 *Honlbue*, et *Hachem* nominatur in eiusdem ducis litteris feudalibus *Haichen* ad annum 1595. *Einem* erit Eimen in praefectura *Fallersleben*. *Henlaw* est *Honlage* seu *Hondelen*, et *Hachem* est vicus *Hachen* in praefectura *Wolffenbuttel*, inspectioni *Saltzthalensi* submissus.

E Chronico nostro Corbeiensi manuscripto porro patet, et quidem e verbis ^{gubernante} infra §. 104. not. (n) adductis, ad pagum nostrum *Derlingo* anno 984 quoque ^{Corbe-} spectasse ciuitatem *Aseburg* et castrum *Hebesheim*. Ciuitas seu castrum *Aseburg* ^{iam Ad-} procul dubio est castrum *Aseburg*, cuius rudera adhuc supersunt in monte, qui a ^{lardo.} castro illo dicitur *die Asse*, iter vnus horæ situs ab vrbe Wolfenbittel. Dolemus, Corbeienfes nostros non simul addidisse, ad quemnam eo tempore spectauerit castrum *Aseburg*. Ad comitem *Ebertion* monoculum illud spectasse non videtur. Ante annum 984 iam existisse castrum illud, in veterum documentis non inuenimus. Neminem autem fore speramus, qui adferat, illud eodem anno medias inter turbas Germaniæ fuisse exstructum. Sed iam antea illud ædificatum esse, nemo negare poterit. Ab *Ascone* quodam nomen accepisse illud, res loquitur ipsa. Ducem Ostfalorum *Asig*, qui et *Asic* atque *Esic* appellatur, extruxisse illud coniectura auguramur. Nullum enim alium in his regionibus bona hereditaria possidentem, eodemque nomine insignitum, inuenimus præter illum celebratissimum ducem, de quo in sequentibus plura. Cuinam autem castrum *Aseburg* ex eius heredibus cesserit, nondum esse planum censemus. Illud videtur certissimum, castrum illud post annum 984 fuisse destructum. Si enim fidem habere volumus literis bullatis papæ Honorii III, quas exhibet *celeber. Dominus I. Chr. Harenbergius in Ganderib. Histor. Diplom. p. 750.* *Gunzelinus dapifer et B. de Vulserbotele* anno 1231 erexerant castrum *Assenburc*. Hoc de ædificatione noua interpretandum esse, ex dictis patet. Occupasse autem anno 1262 castrum *Assenburc* vi summa et munitionibus priuasse *Albertion ducem Brunswicensem*, referunt *Chronica. Iohannes et Albertus duces de Brunswik* cesserunt a. 1269 fratri suo *Conrado*, *Bremensis ecclesiæ præposito*, quingentarum marcarum redditus *annuatim* recipiendos in decima montis *Rammesberg Goslarie*, in telonio *Tzellis et Luneborch*, et de *molendinis Brunswicensibus*, et de aduocacia in *Assenborg*, testantibus literis ducum serenissimorum prædictorum. Ex hisce patet, castrum *Assenborg* iam anno 1269 spectasse ad duces Brunswicenses.

Castrum *Hebesheim*, in pago nostro *Derlingo* situm, citra omne dubium quoque euersum est. In tota enim regione nostra nullum huius nominis castrum amplius reperitur. Arbitratus sum aliquando, illud stitisse olim in vico *Euesen*, orientem versus sito duobus milliaribus ab vrbe Brunswico et vno milliari ab oppido Wolfenbittel. Sed quamuis circa hunc vicum deprehendantur vestigia summa antiquitatis, e quibus concludendum, heic iam ante tempora Caroli M. habitasse homines; nullum tamen hucusque vestigium in vico *Euesen*, in quo hæc scribo, inuenimus, ex quo colligi possit, in eo quondam existisse castrum. Ab hoc autem vico nostro quatuor millia passuum situs est mons in tota hac regione altissimus, dictus *der Eueser berg*, in quo deprehendantur ingentes murorum et fossarum reliquie, quæ omnino mouent dubium, annon ibi quondam steterit magnificum et firmissimum castrum. Cum itaque mos antiquorum Saxonum fuerit in montibus excelis castella sua constituendi, itaque censemus, castrum *Hebesheim* in nullo alio loco esse quærendum, ac in monte prædicto, qui denominationem vsque in hodiernum diem retinet a castro, super eum quondam constructo.

Iam tempore Caroli M. illud castrum existisse, demonstrare quidem nullo testimonio scripti vilius coætanei licet. Neminem autem perhibiturum, speramus, illud demum anno 938, quo eius primam *Chronicon* nostrum manuscriptum mentionem iniecit, esse exstructum. Inuenimus potius indubitata vestigia, e quibus colligendum, ante tempora Caroli M. heic habitasse homines illustres. Hæc sunt tria notatu dignissimi tumuli, lingua nostra Saxonica dicti *Hünen-bügel* seu *Heiden Begräbnisse*, in quorum vno, a meo museo vix passus trecentos sito, anno 1744 et quidem die XIV Nouembris vnam prægrandem deprehendimus, de qua latius egimus in denen *Braunschweigischen Anzeigen* anno 1745 Parte V. p. 65 seqq. Viri cuiusdam illustris cineres eo in loco esse reconditos, nemo negare poterit. Saxones enim nostri tantum heroës suos et viros illustres eiusmodi tumulis condecorare solebant. Neque in tota hac regione similes tumuli inueniuntur. Coniectura ergo auguramur, heic fuisse cæmeterium dominorum, ante Caroli M. tempora castrum *Hebesheim* incolentium, quibus illud addere libet, a colonis vici nostri totam illam regionem, quæ interiacet tumulos prædictos, vsque in hodiernum diem appellari *cæmeterium ethnicorum*, lingua nostra Saxonica *der Heiden Kirchhof*. Quæ appellatione

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

latio ipsa vetustis Registris agrorum et bonorum ecclesie Eucensis quam accuratissime respondet. Fortasse in ea plures deprehenduntur vrnae. Quas vero ad quaerendas effodiendasque sumus et tempus nondum sufficere nobis. Si autem tumuli nostri fuere caemeterium dominorum illustrium, quoniam illi alii esse potuerunt, ac progenitores ducis Ostfalarum *Hessi* seu *Afsg?* Totam enim hanc regionem pagi *Derlingo* spectasse ad eundem ducem, nemo negare poterit, qui omnia bene considerabit, quae in notis ad traditiones nostras dicturi sumus. *Hiddi* fuisse eius patrem, ex originali diplomate Caroli M. infra adducendo patebit. Quis vero eius auus fuerit, pro certo quidem dicere nequimus; interea tamen infra §. 369. cum quadam veritatis specie, ut speramus, dicemus, ducis Ostfalarum *Hessi* auum atque auiam fuisse *Notbradam* ac *Adelburgam*, qui et auus atque auia fuere *S. Lutgeri*, qui fundauit monasterium Lutgerianum prope Helmstadium, et *Hildegrimi*, primi Halberstadenensis ecclesie episcopi.

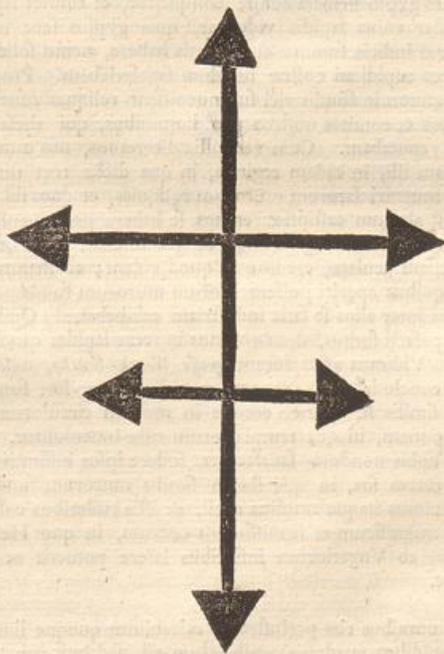
Palatium regium *Werla*, cuius meminere Corbeienfes nostri in verbis, supra excitatis et infra §. 104. adductis, procul dubio quoque spectauit ad pagum nostrum *Derlingo*. Illud existisse in vico *Warl*, iter vnus horae sito ab oppido *Scheppensted* intra praefecturam *Wolfenbuttel*, omnino arbitramur. Illorum enim sententiam, qui illud palatium in oppido *Warl* seu *Werliz* in Westfalia fuisse perhibuerunt, nullo assensu esse dignam censemus. Nullum enim illi aliud fundamentum pro sua sententia, quam similitudinem nominis, proferre possunt. Quis autem non videt, irritum et inane esse factum, si nullum aliud exstat argumentum. Ex sola nominum similitudine coniecere de veritate rei non licet. Celebratissimum palatium *Werla* non esse potuisse in oppido *Warl* intra Westfaliam, comprobant diplomata, comprobant acta publica, comprobant testimonia scriptorum fide omnino digna. Primum huius palatii *Werla* meminere Corbeienfes nostri in Chronico suo manuscripto ad annum 919, ex quo *Widekindus* in Annal. suis Lib. I. p. 638. retulit, *regem Heinricum, Vngarum totam Saxoniam percurrenibus, in praesidio urbis Werla fuisse et rudi populo et bello inueto contra tam saeuum hostem non credidisse*. De hac Vngariorum irruptione in Saxoniam, pluribus egimus infra §. 391. Iam si annotamus dies, quibus caesares *Werla* diplomata dederunt, euidentissimum erit, palatium *Werla* non existisse in Westfalia, sed Ostfaliae potius esse adnumerandum. Otto scilicet M. anno 936 die 21 Septembris erat *Magdeburgi*, die 17 Octobris *Werle*, et die 30. Decembris in loco *Kalbeim*. Idem Otto erat porro, testantibus diplomatis, die 21 Iunii a. 937 *Werla*, mense Augusto *Walbusa*, die 27 Septembris *Magdeburgi*, die 11 Octobris in loco *Tarenburch*, et die 20 Octobris *Alseti*. Anno 940 Otto erat die 19 Aprilis *Werla*, die 23 Aprilis *Magdeburgi*, et diebus 5 ac 29 Maii in ciuitate *Salze*. Idem Otto erat anno 946 die 4 Maii *Werla*, die 30 Maii *Frofa*, et die 29 Iulii *Magdeburgi*. Anno 956 idem rex Otto erat die 21 Aprilis *Werle*, die 27 Maii in loco *Walabusen*, et die 5 Decembris in loco *Mimile*. *Heinrico II* in regem anno 1002 *Werle* electo, *Ekkihardus* marchio, cum omnia aliter, atque sperauerat, ibi euenissent, optimum duxit, ut occidentales visendo regiones *Hermannum* ducem cum ceteris optimatibus de reipublicae suique commoditate compellaret. Postera ergo die *Werla* cum *Berwardo* antistite *Hildesiam* venit, deinde ad *Patherbraunnam* pergens, ad *Northaim* *Sigifridi* comitis curtem, et tandem ad locum praedestinatum, qui *Politibi* dicitur, peruenit, vbi 2 Kal. Maii interfectus est, teste *Ditmaro* Tom. I. S. R. B. *Leibn.* p. 365 seq. E quibus momenti euidentissime patet, locum *Werla* non in regione occidentali, id est, in Westfalia, sed in Ostfalia, existisse. Ad occidentales enim regiones *Ekkihardus* marchio *Werla* iter dirigebat.

Hoc etiam clare elucet ex actis, quae rex *Heinricus II* anno 1013 peregit, quaeque in annalibus veterum commemorantur ratione sequenti. *Heinricus* scilicet anno 1013 *Palitibi* natalem domini celebravit, et *Alseti* epiphaniam Christi. Inde venit *Merseburgum*, et purificationem *Mariae* celebravit *Magdeburgi*. Proxima quadragesima *Werlam* diuertens, aliquandiu ibi commoratus, pascha *Aquisgrani* acturus, quod ne fieret, repentina et grauis infirmitas distulit. Hebdomadum vero quinque spatio decubuit. Conualefcens rex *Werla* profectus est *Hildesiam*, vbi erat die 26 Martii, testante diplomate in I. G. *Eccardi Histor. geneal.* p. 299 seq. festa autem paschalia rex *Paderborna* celebrabit,

et

et die 24 Aprilis in castello, quod *Gruona* dicitur, de statu regni cum principibus necessaria tractavit, pentecostes vero festum *Merseburgi* celebrauit. Inde Heinricus ad occidentales regiones iter disposuit, atque iterum ad *Merseburgenses* repedauit, inde autem die 21 Septembris discedens per *Bauariam* et *Sueuiam* in *Italiam* iuit. Quae omnia latius referuntur a *Ditmaro* p. 396 et 397, ab auctore *Vita Meinweri* p. 525, nec non in *Chronico Quedlinburg.* p. 289, atque in *Annalib. Hildesb.* p. 723, qui etiam addunt, Heinricum *Papiae* natalem domini celebraffe, quod quomodo connecti queat cum diplomate in clarif. I. F. Schannati Corp. Tradit. Fuldenf. p. 244. reperiundo, in quo Heinricum regem anno 1013. die 29 Decembris Fuldensibus forestum *Zanderhart, Polida* praesentem dedisse refertur, non videmus, si locum *Polida* denotare monasterium *Politibi* in Saxonia, id est, *Pölde* statuere velis. Spatio enim XLVIII horarum *Polida* in *Italiam* nemo proficisci potest. Ex his autem omnibus probabilissimum fieri speramus, palatium regium *Werla* in vico nostro *Warl* existisse, in quo etiam rudera castris cuiusdam reperiuntur.

Quam primum in eam incidimus sententiam, cupiditate ardebamus nouae huius rei detegendae, et proficiscebamur ab Euesio nostro ad vicum, *Warl* nominatum. Ante locum destinatum, circiter duo millia passuum ab eo occidentem versus deprehendebamus lapidem oblongum congruenter perpendiculari erectum, ac in illius altero latere imaginem episcopi, pontificalibus vestimentis conspicui, cum multis literis antiquitatem redolentibus. In altero autem crucem sequentis formae conspeximus, et

oculis

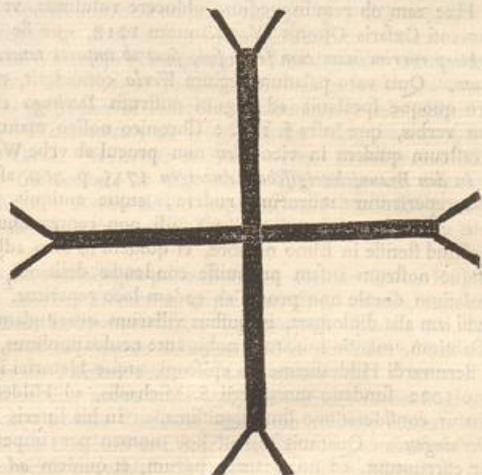
Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

oculis nostris obseruauimus. Pleraque autem litteræ erant per vetustatem detrita. Quamuis autem nullum inde eruere sensum potuerimus, hæc tamen inopinata res promittebat nobis spem, iter nostrum ceptum non fore superuacuum vel inane. Gressus ergo nostros sine mora ferebamus ad vicum, ante quem occidentem versus quendam inueniebamus tumulum, quem incolæ appellabant *aulam angelorum*, lingua nostra Saxonica *den Engelhof*. Ipsi referebant, se ab auis ac proavis suis audisse, quondam in eadem regione multas stetitisse domus, se autem nescire prorsus, quo potissimum tempore illæ sint destructæ; illud esse certum, se multos eo in loco effodisse lapides, posteaquam atrox flamma ante aliquot annos multas ædes vici sui consumserit. Tacita dulcedine mentem nostram eadem commemoratio implebat. Et colligebamus ex ea, olim ampliorem fuisse vicum nostrum, et plures in eo quondam existitisse domus, quam hodie ibi conspiciuntur. In præfens enim tantum sunt quindecim domus ibi residua.

Hiscæ rite ponderatis, vestigia ferebamus ad ædificia reliqua, inter quæ statim deprehendebamus tres turres quadratas in sublimiori loco et quidem in triangulo sitas, et inuicem trecentos, et quod excurrit, passus positas, quas incolæ appellabant *aulas templariorum*, lingua nostra Saxonica *die Tempel hofe*, et quarum vna vix decem passus ab ecclesia abest, quasque olim Templarios seu die Tempelherrn incoluisse referebant. Altitudo turrium illarum hodie mensuram quadraginta pedum non excedit, incolæ autem narrabant, has turres olim fuisse altiores. Cum enim vidissent, lapides earum sibi vsui fore in nouis ædificiis extruendis, ideoque partem illarum magno se labore demolitos esse. Reliqua pars gypso firmata adhuc conspicitur, et constat lapidibus quadratis. Hi vero instar vnus lapidis videntur, quia gypsus fere in formam filicis abiit. Has turres indicia summæ antiquitatis habere, nemo solide negare poterit. Sed illæ turres cupiditati nostræ nondum satisfaciebant. Propterea quærebamus ex incolis, annon in fundis vici sui inuenissent reliquas murorum? quibus auditis, rustici nos et comites nostros pro hominibus, qui thesauros tellure recludere vellent, reputabant. Cum vero illis diceremus, nos eam non induisse mentem, affirmabant illi, in eadem regione, in qua dictæ tres turres ingentes conspicerentur, inueniri latorum murorum reliquias, et duos ibi fuisse muros, quorum vnus post alterum existisset, et hos se habere pro mœniis, templariorum aulæ circumdatis. Cum igitur hoc id ipsum esset, quod quærebamus, nostræque manus essent oculatæ, credituræ, quod vident; ad manus esse debebant instrumenta, quibus aperiri possent illorum murorum fundamenta. Hac in re templi custos inter alios se satis industriam exhibebat. Quibus fundamentis aperitis obtusefacti sumus, dum vidimus in terra lapides quadratos nec amplius informes. Vidimus quos vocant *grosse Werck-Stucke, welche dazu behauet waren*. Ex quo concludebamus, muros, quondam super hæc fundamenta positos, fuisse opus similis structuræ, eosque in modum circulatorum circumdedisse totam illam regionem, in qua templariorum aulæ inueniuntur. Cum porro et hæc detectio nobis nondum satisfaceret, fodere ipsos iussimus in regione, inter duas priores turres sita, in qua statim similia murorum fundamenta reperiebamus. Desiderauimus itaque amplius nihil, ex istis ruderebus colligentes, quondam ibi existitisse magnificum et firmissimum castrum, in quo Heinricus Auiceps anno 919 tutus ab Vngariorum insultibus latere potuerit ac meliori sese tempore referuare.

Hiscæ omnibus rite perlustratis, calcauimus quoque limina templi, quod quidem e lapidibus quadratis constructum est, sed qui eam non ostendebant antiquitatem, quam supra dictæ tres turres exhibuerant cognoscendam. Templum ergo illud pro regio sacrario habere non potuimus, opus id esse recentioris structuræ iudicantes, in primis cum in latere templi occidentali in lapide quodam incisam crucem deprehenderemus, cuius erat forma, qualem hic exhibemus visentibus.

guber-
nante
Corbe-
iam Ada-
lardo.

Ex hac forma collegimus, vel templariorum ordinem, qui locum nostrum, palatio regio ex *Werla Goslariam* translato, possedisse videtur, vel ordinem sanctæ domus hospitalis sancti Johannis Hierosolymitani, cuius anno 1357 per Saxoniam, Marchiam, Slaviam et Pomeraniam Hermannus de Werberge præceptor generalis erat, templum illud construxisse. Illud autem tacere nequimus, ædificium nobis retulisse, ante aliquot annos adhuc in latere templi septentrionem versus stetit, seu, ut scriptores mediæ ævi loquuntur, capellam, in qua iacuerint multi lapides, formam lapidum sepulchralium æmulantes, in quibus multæ litteræ longæ, sed plane lectorem destituentes, fuerint conspicuæ, dominum autem pastorem Stalmannum hos lapides inde deportandos curasse atque ex iis fieri curasse suile. Horum itaque iacturam mecum omnes antiquitatum scrutatores valde dolebunt. Fortasse enim inter eos fuere lapides nonnulli sepulchrales veterum palatinorum comitum Saxonie, quorum corpora in regia capella fortassis fuere condita ac humata. Documentum ergo inficitia, quorum *animalia prædicabilia* sibi plura erigere solent, hoc loco silentio præterire noluimus.

Tandem quoque totam regionem, in cuius medio quondam palatium nostrum imperiale erat situm, contemplati sumus. Deprehendimus eam iacundissimam amenissimamque. Pinguis enim ager ferre solet messes opimas. Versus meridiem conspicitur silua *Harcinia*, atque in ea mons *Bruclerus*, caput ad astra attollens. Versus septentrionem *Elmur*, nemus illud arboribus densum venatibusque aptum, oculis pascit. Orientem versus eminet umbrosa opacis ramis silua *Hui*, atque in ea supra montis cacumen hodie se offert obtutibus nostris splendidum monasterium ordinis D. Benedicti, *Huiburg* vocatum. Occidentem versus cernuntur montes et siluæ *Falslein* et *Aseburg*. Versus meridiem oculis obseruamus, vix iter dimidiæ horæ emensi, a palatio nostro *Werla* villam *Bernberdestorpe*, hodie *Bernstorf*, olim ad pagum nostrum *Derlingo* relatam. Versus orientem intuemur curtem dictam den *Mehrdorfschen hof*, olim appellatam *den Tempel hof*, hodie *den Closter hof*. Versus meridiem est præfectura *Ferxheim*; versus occidentem oppidum *Scheppensted* et vicus *Kubbelingen*. Vici autem *Schlifsted* et *Eitzen* iacent septentrionem versus. Undique ergo locus *Werla* cinctus erat villis, olim ad pagum *Derlingo* relatis. Nemo ergo inficiari poterit, palatium regium *Werla* olim in mediterraneo pagi *Derlingo* existisse. Quibus id quoque addere libet, castrum *Sommerschenburg*, olim comitum palatinorum Saxonie sedem, eminere inde a palatio *Werla* versus orientem, atque in vico nostro *Warl* quatuordecim mansos cum iure patronatus quondam illos de *Borchdorp*, restantibus id litteris cæsaris Caroli IV, infra in Addendis sub num. 423 producendis, post illos de *Steinberg*, et denique *Ioachim* *Munfingum* de *Frondeck*, olim *Brunsvicensis* cancellarium, ab imperatoribus et imperio tenuisse

Ab anno
822 usque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

tenuisse in feudo. Hodie autem iura patronatus ibi exercent dynasta de *Vestheim*. Hæc eam ob rem in medium adducere volumus, ut intelligerentur verba testamenti Cæsaris Ottonis IV. ad annum 1218, quæ sic habent: *Arnoldus de Borchtorp turrim suam cum feodo suo, sicut ab imperio tenere debet, habeat feodum suum.* Quis vero palatium regium *Werla* condiderit, non patet.

Porro quoque spectauit ad pagum nostrum *Derlinga* castrum *Alaburc*, testantibus verbis, quæ infra §. 104. e Chronico nostro manuscripto adduximus. Quod castrum quidem in vico *Alen* non procul ab vrbe *Wolfenbutela* sito extitisse, in *den Braunschweigischen Anzeigen* 1745. p. 460. asseruimus; sed cum ibi nulla reperiantur murorum rudera, atque antiquis Saxonibus mos in montibus castra sua ædificandi adriserit, illi non repugnabimus, qui perhibiturus est, illud steruisse in Elmo nemore, et quidem in loco adhuc dicto *das Alfeld*, castrumque nostrum ansam præbuisse condendæ deliciose domui *Langeleben*, quod palatium ducale non procul ab eodem loco reperitur.

Quodsi iam alia diplomata, in quibus villarum quarundam, ad pagum *Derlingo* spectantium, mentio iniicitur, nobis ante oculos ponimus, illa duo diplomata scilicet *Bernwardi Hildesheimensis* episcopi, atque *Heinrici imperatoris*, in quibus anno 1022 fundatio monasterii *S. Michaelis*, ad *Hildesheimium* tunc situm, confirmatur, consideratione sunt dignissima. In his litteris pagus noster appellatur *Derningon*. Quamuis autem hoc nomen per imperitiam descriptorum videatur corruptum, ad hunc tamen pagum, et quidem ad *praefecturam comitis Ekberti* referuntur villæ, et quidem

1) *Remminge*, quæ *Remlingen* esse videtur, inspectioni *Kissenbruken* ecclesiasticæ adstricta. Hæc eadem villa erit, quæ anno 1118 in litteris *Reinhardi Halberstaden* episcopi appellatur *Remmige*, quas e membrana adducere videtur operæ pretium. En illas:

In nomine Sc̄e et indiuidue trinitatis. *Remhardus* dei gr̄a sc̄e *halberstadiensis* ecclie ep̄s. religiosis desideriis assensum facile accommodare debemus. ut ista semper vota promptus consequatur effectus. Unde notum esse volumus cunctis fidelibus tam futuris quam presentibus. quod fidelis dei famulus uenerabilis coep̄s n̄r *Bartholdus hildensemensis* ecclie antistes ecclasticis rebus necessariam satagens providere tutelam cum sorore sua dn̄a *Hederwiga* eaque uenerabili priorissa in *Stedereburg* iñtims precibus a nobis exegit. ut in uilla. que *Linden* dicitur. eccliam fieri in fundo eiusdem *Stederburgensis* ecclie concederemus. quatenus tam predia memorate ecclie eidem uille adiacentia quam et populum ibi consistentem nec non et uniuersos cuiuscunq. rei gr̄a uel necessitatis articulo eo confugientes ab omni inuasionem direptionem siue qualibet iniusta lesione constructe ibidem ecclie uicinitas communiret. annuentes igitur karissimorum amicorum petitioni ut eadem ecclia edificaretur. licentiam dedimus eamq. in extruendo consummatam ipsis denuo exposcentibus pro debito n̄ri officii ecclastico more dedicauimus idus nouembris. dotata uero est eadem ecclia manso uno in eadem uilla. et altero in uilla. que *Remmigge* dicitur. sito. quatenus tam hec predia quam et omnia que in futurum eadem ecclia quibuscunq. iustis modis adipisci posset. deo ibidem seruiturum sustentarent. uolentes autem eidem ecclie firmam in posterum providere cautelam. statuimus. ut nullus sacerdos curam eius ullatenus usurpare presumat. nisi quem predicta priorissa de *Stedereburg* ad explendum diuinum officium canonicè ibi collocauerit. adiciens ex n̄ra beneuolentia. ut eiusdem uille populus in ipsa ecclia a sacerdote ibidem deo seruiente gratiam baptizandi et infirmos uisitandi nec non et mortuos sepeliendi habere consequatur. exceptis solis *liberis hominibus* quos ad matricem eccliam sepeliendos deferri censuimus. hec omnia eidem ecclie ex n̄re auctoritatē largitate pro petitione predicti coep̄i n̄ri *Bartholdi* et sororis sue constituimus atq. concessimus. salua tamen matrici ecclie debite subiectionis recognitione quatenus idem populus in eius instauratione et omni necessaria melioratione prompta deuotione quantum eidem uille competit auxilium ferre non recuset. Ut autem hec omnia inconuulsa et illibata irre-

irrefragabiliter conferentur presentem paginam in testimonium huius rei conscriptam banni nri auctoritate et sigilli nri impressione testiumq; subscriptione in perpetuum communiuimus. testes uero huius sunt *Bernhardus canonicus sci stephani in Halberstad. Thangmarus canonicus sci marie. Hardwigus subdiaconus. Biegrinus canonicus goslarieus. Heregildus presbyter in Allegsen. Bernhardus uice dñs. hildesheimensis curie. Wittekindus, de Wolfferbutle. Engelmarus uice dñs halberstadiensis curie. Witterus et frater eius Geuehardus. Thethardus de Kelbice. Gunzelinus de Bierende. Thetwinus de Halberstede et alii quum plures. Anno dñice incarnationis M. C. XVIII. indictione XI. idus nouembris actum est feliciter amen.*

gubernante
Corbeiam
Adalardo.

In eadem villa *Remlingen* possedit rector ecclesie sancte Katharine in Brunfwich unum mansum litonicum, atque alios duos mansos, cum duodecim mansis aliis litonicis, in *Twelken* situs. *Twelken* villa desolata est. Olim uero existit non procul ab oppido *Scheppensted* in praefectura *Wolfenbuttel*, ubi adhuc reperitur *die Twelken Mühle* et *das Twelken Feld*. Litteras, inapiro scriptas, in quibus uilla nostra anno 1327 nominatur *Remmelinghe*, inuenimus inter documenta parochiae *Eufensis*, quae olim collegit *Ioannes Crecelius*, parochus ecclesiarum *Eufensis* et *Luckelemensis*, cuius antecessores sodales erant *calendariorum* urbis *Brunswici*; sed cum eas iam exhibuerit *B. Gebhardi* in *der Histor. Nachricht vom Stifte S. Matthai in Braunschweig* ac ea p. 87. ibidem legantur, nostrum non est, haece immorari. Idem quoque in lucem emisit litteras *Bernhardi* atque *Hinrici ducum Brunswicensium et Lunenburgensium*, in quibus anno 1408 iidem duces profitentur, ecclesiam *S. Matthai*, intra urbem *Brunswicum*, emisse a *Wilhelmo de Ampleue* quatuor mansos cum adnexis, in *Remmelinghe* sitos.

2) Referuntur in diplomatis *Bernwardi* atque *Heinrici* ad pagum nostrum *Derlingo* *Commenside*, quae est uilla *Semmensted*, inspectione *Kissenbruken*si comprehensa.

3) *Mollenide*, procul dubio uilla desolata. Huius quidem uillae situs nobis nondum accurate est cognitus. Fortassis autem ea existit inter vicum *Eufesen* atque oppidum *Scheppensted* in agro quodam adhuc dicto *der Molla*, uel in alio campo, qui reperitur non procul a uico *Hachen*, et nominatur *der Mollenberg*. Hunc ultimum uero locum ita appellatum esse referunt a mola alata seu pneumatica, olim ibi extructa ac euentilata. Nec est, quod in contrarium quid monendum existimem.

4) *Achem*, id est, *Achem*, uicus non procul ab oppido *Hornburg*, spectans ad iura celebratissimorum, *Baronum* et *Dominorum* de *Steinberg*, a *Bodenburgo* cognominatorum.

5) *Achem*. Vicus *Hachen* in praefectura *Wolfenbuttel*, cuius ecclesia est filia ecclesiae in *Eufesen*, uidetur hic subesse.

6) *Seinstede* est *Seinsted* intra inspectionem *Kissenbruk*. Villa illa probabilissime est locus *Sensum*, a descriptoribus deprauatus. Huius meminit episcopus *Mersburgensis* *Ditmarus* *Tom. I. Script. Rer. Brunsw. Leibnitzii* p. 349. Hunc vicum obuiam habent ei, qui iter dirigunt *Aseburgo* *Werlam*.

7) *Tiederezingeroth*, quae uilla desolata est, cuiusque situs adhuc latet in obscuro. Attamen reperitur locus quidam inter uicos *Gilzen* et *Grossen-Vulberg*, hodie dictus *Diezingel* et campus appellatus *der Diezingelcamp*, quod nomen similitudinem quandam habet cum uilla nostra. Hic nobis ansam praebuit cogitandi ac coniectandi, olim fuisse eum appellatum *Diezingerode*, tandem uero *Diezingel*. Hodie unus tantum colonus ibi est, qui cauponatur, atque hamo linoque salientes solet decipere pisces, et tramite non recto gradientes quærere cancores, qui riuos dictos *die Altona*, et *den Gilzenbach*, amnem, qui oritur in horto parochiali *Eufensi*, natitantes percurrunt uel porro retroque *Mæandros* moliantur. A quodam *Tiedone* uillam nostram *Tiederezingeroth* nomen accepisse, negari uix potest. Fortasse est hic ille *Tiedo*, quem in traditionibus nostris amplissima bona in pago *Derlingo* *Corbeiensibus* tradidisse reperimus. In praefectura *Luidgeri* erat

8) *Sceninge*, hodie oppidum *Scheningen*, situm in *Brunswicensi* ducatu, ubi et praefectura est. Situm est id oppidum quatuor miliaria maiora ab urbe *Brunswico*,

Ab anno
822 vsque
836 im-
perante
Hludo-
uico et

orientem versus. Hic locus probabilissime idem est, ac is, de quo loquuntur Annales Rerum Francorum Eginhardi p. 145. Anno 747, *Frater Karolomanni et Pipini nomine Griso, Pipino fratri suo subiectus esse nolens, quanquam sub illo honorifice viueret, collecta manu in Saxoniam profugit, collectoque Saxonum exercitu super fluuio Obacro in loco, qui dicitur Horheim, confedit. Pipinus autem cum exercitu Francorum per Thuringiam profectus, contra fratris dolos Saxoniam ingressus est, confeditque super fluuium Missabam in loco, qui vocatur Schaninge: praelium tamen inter eos non est commissum, sed ex placito discesserunt.* Fluuus enim Obacrus est *die Oker*; *Horheim* vero Orhen, vicus iter vnus horæ, et quod excurrit, ab vrbe Wolfenbittel disiunctus, situsque ad flumen Obacrum; *Missaba* autem est riuus, oppido Scheningensi vicinus, hodie appellatus *die Missau*, oriens non procul a vico *Warberg*, alluens cæmeterium Kisleuense, a villa desolata Kisleuen ita dictum, et vicum *Erbe k*, stringens. Tandem effunditur in flumen, dictum *die Aue*. Multa de hoc loco Scheningen dicere possemus, si id nostra instituti ratio permitteret. Olim Scheningæ fuisse monasterium sanctimonialium, a Reinhardo autem episcopo Halberstadeni anno 1120 transmutatum amotis sancti monialibus et introductis canonicis regularibus ordinis D. Augustini, a multis postea dominis et dominabus bonis multis ornatis, comprobant documenta et diplomata, infra in *Addendis* a num. 8. vsque 184. allata, ante nos inedita omnia ac nunc demum in lucem protracta.

9) *Kisleuen* seu *Kissunleue*, est villa iam dudum euerfa *Kisleuen*, olim haud procul a vico *Warberg* sita. Cum autem Papa Innocentius III. in bullatis litteris datis anno 1209, queis priuilegia monasterii Ringelheimensis confirmauit, nos edocet, villam quandam appellatam fuisse *minorem Kisleue*, dubium est, an intelligatur in diplomatis Heinrici cæsaris atque episcopi Bernwardi *maior* vel potius *minor Kisleuen*.

10) *Zezingeroth* inter desolatas villas est recensenda, exstititque olim non procul ab vrbe Helmstadio, qua in regione multæ alie villæ fuerunt olim repertæ quæ dudum funditus sunt deletæ.

11) *Wurungon* seu *Wurungen* cum filua *Alehuri* seu *Alabure*, probabilissime est Uhri in præfectura Fallersleben cum filua dicta *die Alper*.

12) *Seltzstide* nullus videtur alius vicus, ac *Slifsted*, iter dimidiæ horæ situs ab oppido Scheppensted.

13) Erat in eodem pago anno 1022, in præfectura autem comitis Luidolfi, *Biscopebusen* villa, quam absque dubio inter desolatos vicos recensere debemus. Possumus illam habere pro eo vico, qui olim non procul a regio palatio *Werla* stetit, et in quo monasterium S. Crucis, ante portas vrbis Brunfuiçi Petrinus situm, decimam habet. Sed cum edocti simus, hunc vicum desolatum in diplomatibus appellari *Biscopeisdorp*, villaque *Biscopebusen* exstiterit in Luidolfi comitatu, qui vsque ad palatium *Werla* non extendendus videtur, villa *Biscopebusen* alia fuisse videtur, et alia porro *Biscopeisdorp*. Quo autem ea in loco exstiterit, id adhuc in obscuro latet. Fortassis villa *Biscopebusen* sita erat non procul a vico *Frelsted*, vbi adhuc filua quædam reperitur, atque appellatur *das Bischoper holtz*.

14) *Meinem* seu *Meinum* erit *Meine* in eadem præfectura Luidolfi.

15) *Sinesrode*, seu, vti editores diplomatis S. Bernwardi hanc villam exprimunt, *Smesrode*. Omnia mihi hic sunt obscura Luidolfi.

16) *Wilradebutile* seu *Wilradesbuttle* est probabilissime *Warsbuttel* in præfectura Gifhornensi.

17) *Vourdop* seu *Vurdorp*, erit *Vordorp* in eadem præfectura Gifhorn. Non procul ab hoc vico olim alia quædam villa exstitit, quæ in diplomatibus appellatur *Afenrode* et *Assenrode*. Hæc villa autem diuersa videtur a villa nuncupata *Afenroth*, quippe quæ anno 1178 spectauit ad comitatum comitissæ Gertrudis. In ea villa monasterium *Hammersleue* anno 1178 nouem tenuit mansos. Tota vero villa *Afenrode* paruit ecclesiæ cathedrali Halberstadeni, quæ eam confert in feudum dominis de Brock. Nomina has villas esse fortitas a quodam *Aficone* seu *Afig*, coniecere licet. Fortasse ea nomina indita sunt locis illis ab *Afig* Ostfalorum duce, vel ab aliquo progenitorum eius, eodem nomine insignito.

18) *Tnpenstide* videtur esse *Twuldsted*, villa subiecta inspectioni Konigslutterensi et præfecturæ Bardorf. Sequitur hanc villa

19) *Flechtorp* seu *Flegtorp*, quæ erit *Flechtorp* in præfectura Campen prope amnem Schunter et domicilium præfecti, quod *Campen* vocatur. Hunc situm loco-

rum

rum si nobis ante oculos ponimus, probabilissimum esse putamus, *Luidolfum* guber-
comitem fuisse *Luidolfum* filium *Ekberti* monoculi, *Ekbertum* autem comitem ex-
stitisse filium *Luidolfi*. Castra *Hebesheim* atque *Alabure* spectasse ad *Ekbertum* mo-
noculum, iam supra diximus. Monoculo fuisse filium *Luidolfum*, infra §. 104. Corbe-
am Ada-
lardo.
pluribus demonstraturi sumus. Fuisse ergo *Luidolfum*, comitem anno 1022 in
pago *Derlingo*, filium *Ekberti monoculi*, verisimillimum nobis videtur. Comi-
tem autem *Luidgerum* fuisse avum caesaris *Lotharii*, ac patrem *Geuehardi* comitis
de *Suplingeborg*, id vero est, quod infra §. 188. pluribus comprobauimus. Cum
enim ille anno 1022 bona hereditaria, in pago *Derlingo* sita, habuerit, et qui-
dem non procul a castro *Suplingeborg* et *Kissunleue* posita, quae posterior villa
ad eius comitatum anno 1022 spectauit, vti infra videbimus; stupidus sit oportet,
qui non intelligat, comitem *Luidgerum*, in diplomatibus *Heinrici* caesaris et
Bernwardi episcopi, a comite *Luidgero*, qui bona tradidit in villa *Siculithi* sita,
non fuisse diuersum. Non enim potuit vno tempore vna villa ad duos comites
et comitatus referri. Patet autem ex hoc momento, nugas nobis vendidisse pro
veritate eos viros doctos, qui cum *Alberico* perhibuerunt, bona in pago *Derlingo*
sita spectasse ex vniuerso ad caesares, *Ottonem*, atque *Heinricum II.* Eidem
ideo, avum, *Lotharii* caesaris *Ottonem* *Sueviae* ducem et nepotem caesaris *Ottonis I*
fuisse, statuerunt. Quam sententiam infra latius examinaturi sumus.

Quodsi iam alia diplomata considerare velimus, quae pagi nostri *Derlingo*, faciunt
mentionem, *Jo. Georg. Eccardus* in *Genealog. Princ. Superioris Saxoniae* p.
186. ex *Copiaro* *Magdeburgico* attulit diploma quoddam *Otonis*, in quo rex
Otto anno 967 in die IV. 2. idus aprilis, atque anno XXX regni sui pro reme-
dio animae patris sui *Heinrici* regis, et pro incolumitate matris suae *Mahtildae* reginae,
nec non pro statu et incolumitate regni sui, dilectaeque coniugis suae *Adelheidis*,
et filii sui *Luidolfi*, instinctu et monitu *Friderici Moguntinae* sedis venerabilis
archiepiscopi, *Adaldagique* archiepiscopi, nec non *Bernhardi Haluersteden-*
densis ecclesiae episcopi, quandam curtem suam, quae *Hebesheim* nominatur, in
pago *Derlingum*, in comitatu *Brunonis* situm, in praesentia eiusdem *Brunonis* filii-
que eius *Luidolfi*, *Geronis* *Marchionis*, *Christiani* comitis, nec non *Liutharii* et
Friderici comitum *Magdeburgensi* ecclesiae donauit. Quod actum est *Ulliba*, *Liudol-*
fusque cancellarius ad vicem *Brunonis* archicapellani recognouit.

Id si diploma genuinum esset, curtis *Hebesheim* absque dubio foret vicus *Euesen*,
duo milliaria ab vrbe *Brunswico*, et vnum milliare ab oppido *Wolfenbuttel*
orientem versus situs. Sed multa eaque momenti plena huic diplomati in-
sunt, quae falsitatis notam illi inurunt. Primum enim anno 955 *Otto M.* se
non regem, sed imperatorem *Augustum* appellare consuevit. Deinde filius *O-*
tonis *Liudolfus* non amplius tunc in viuis erat, quippe qui, teste *Chronico* no-
stro coetaneo, iam mortuus erat in Italia anno 937. Tum quoque *Fridericus*
archiepiscopus *Moguntinus* iam anno 954 e vita exierat, testante eodem *Chronico*
excitato. Et *Wilhelmus* iam tum in aliis diplomatibus nominatur archiepi-
scopus *Moguntinus*, ad annos 959, 961, 962, 963, 965, reperiundis apud *Lun-*
nigium in *Reichs Archiv Spicil. Eccles. P. I.* p. 261, et in *Anhang* p. 6, 9, et *Part.*
III. p. 21, et 78. Denique etiam die 12. aprilis a. 855 indictio IV non curre-
bat, sed septima. Neque annus tunc erat regni *Otonis XXX*, sed *XXIX*. Ni-
hil ergo ex hoc diplomate demonstrari poterit, siquidem illud est oppido falsum,
atque ab otioso quodam homine confictum. Diploma id datum esse debuisset anno
vel 952 vel 953, si notam falsarii effugere voluisset auctor. Anno enim 951
nupsit *Adelheidis* *Otoni*, et *Fridericus* archiepiscopus mortuus est anno 954.
Vt vero ex protographo, seu apographo quodam antiquissimo diplomatis sphal-
mata singula accurate emendentur, id est, quod optamus. Hoc autem an fieri
possit, valde dubitamus. Nam minus probabile videtur, caesarem voluisse archie-
piscopo *Magdeburgico* donare castrum *Hebesheim*, quod etiam adhuc anno 984
spectauit ad comitem *Ekbertum*. Vicum autem *Euesen* anno 965 nomen *Hebes-*
heim nondum habuisse, valde nobis probabile videtur. Vicum enim *Euesen* olim
fuisse duas curtes minores, quarum altera dicta *Ostendorp*, atque altera *Westendorp*,
patet ex antiquo *Registro* bonorum parochiae atque ecclesiae *Euesensis*. *Coloni*
praeterea vsque in hodiernum diem nomina haec retinent, et se appellant *die*
Ostendorp et *Westendorper*. Atque haec duae curtes minores probabilissime
erant comprehensae sub curte dominicali *Hebesheim*, quae castrum nominatur
in *Chronico* nostro *Corbeiensi*. Castro illo destructo, curtes *Ostendorp* et

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

Wesendorp nomen *Hebesheim* retinuisse, dictæ videntur *Ebesheim*, et tandem *Euesen*. Quod vltimum nomen illis tribuitur ab Erico Brunsvicensium ac Lunenburgensium duce, in litteris, quas e manuscripto in lucem iam emitimus. En illas, Lector;

In deme namen godes amen. up dat de handelinge der dynk de geschen van den, dede yegewordich sint, den nagekommenen luden ok witlick werden un ok up dat se deste steder un vaster gehalten werden, so is des nod. dat man se bescreue unde sterke mit breuen de besegelt sin. hirumme so bekenne wy *Erck* van godes gnaden *Hertoge to brunswich* hertogen *Albres Sone* seliger in disen breue vor uns unde unsen Eruen unde nakomelinge. dat wy mit wolbedachten mode unde vulbord alle der de dat to rechte vulborden scholden. hebben gegnet unde gevriget unde laten un vryen to ewigen tyden mit krafft dises breues negen houe landes up deme velde to *Euessen* unde de houe unde kothoue. de dar to horet mit aller nut unde tobehoringe an velde an deipe an holte an wyschen an weyden unsen leuen getruwen *Gerwyn van Hamelen* borgern to brunswich unde synen Eruen dat se de mogen rowelken besitten unde gebruken unde dar mede don, wat se willen. an disen vorgescreuenen negen houen heft gerwin vörb. gegeuen vis mark geldes iahrliken gulde brunswickescher witte unde wichte to eyneme altare, den he heft gebuwet laten bouen in de sudern halue des *Closters to deme hilgen Cruze up dem Rennelberge vor brunswich*. de wy dorch syner beyde willen besundern dar to gevriget un gegnet hebben, sunder wat komen unde vallen mochte van denfulven negen houen bouen de vorgescreuene vis mark Geldes, dat mogen *Gerwyn* eder syne erven geuen unde laten wor se willen. vortmer so versake wy unde don afflichtinge vor uns vor unse Eruen un nakomelinge alles rechten unde egendomes dinstes unde plicht, de wy an den vorgescreuenen negen houen hadden un noch hebben mochten, to ewigen tyden. ok wille wy den iuncvrouwen vörb. unde *gerwyn* disse fuluen negen houen unde aller vryheit unde egendomes dar an recht war welen unde se entledigen van aller rechten ansprake, wur unde wan on des nod is, unde se dat van uns eschet. ok so heft de hochgeborne furste unse leue veddere *Hertoge Friederik Hertoge to brunswich Ernstes Son* seliger dit vorgescreuen gud mit aller tobehoringe reeds ouerlang gevriget unde gegnet hinrick kerchoue unseme borger to brunswich van syner un van unser wegene, *do he unse rechte vormund was*. in also daner macht, dat de sulue kerchhof de fuluen vorgescreuen gude geuen unde laten mochte wem he wolde, also wol utwiset unde ynholdet unser vedderen opene besegelde breue, de he darouer gegeuen unde besegelt heft van syner unde unser wegene also vorgescreuen is. to eyner meren bekantnisse, dat disse ding unde stücke stede un unuerbroklicken gehalten werden, so hebbe wy hertoge *Erck* hertoge to brunswich unse grote Ingesegele witliken laten gehangen an disen bres, unde is geschen na Godes bord unsen heren Xpi dusen verhundert jar, darna in deme driden Jare des negften Sondages nah lichtmissen.

In sigillo appenso apparet forma leonis, dextrum brachium attollentis. Hæc in gratiam curtis *Hebesheim* sunt dicta, de qua Chr. Franciscus Paulini in *Commentario de Pagis* p. 56. nonnihil scribit, cui si eius situs paulo accuratius fuisset perspectus, de pago *Derlingo* certiora afferre potuisset. Ex quo adparet, Paulinium de pago nostro certa et explorata nondum protulisse.

Porro Jo. Georg. *Eccardus Historie Genealog.* iam supra citate p. 139, aliud diploma regis *Otonis* inseruit, in quo *Otto* nonis Decembris an. 942 indict. 14. atque anno 6 regni sui monachis *Magdeburgensibus* in proprium concessit pradium, sibi ab *Everhardo* traditum, quidquid scilicet *Everhardus* et mater ipsius *Helmburg* in *Roresbem* in *Uplingi* ac *Nottorp* in pago *Derlingen* et in comitatu *Thiermari* habuerunt. Quamvis autem in hoc diplomate indictio XV adesse debeat, atque capropter quis suspicari posset, illud quoque minus esse genuinum, scimus tamen aliunde, *Eccardum* illud diploma ex copiaro, non ex originali, exhi-

exhibuisse, in quo aliter, et fortasse etiam pro *Genonaba*, vbi actum est, legi aliud quid auguramur, nempe *Gruonaba*. Hoc erat illud palatium regium *Gruonaba*, quondam in pago Logne exsplendescens, vbi rex Otto eo tempore praesens esse potuit. Villa autem *Roreshem*, ad pagum *Derlingen* relata, est *Roresheim* in principatu Halberstadeni, qua in regione etiam non procul a vico Dardesheim villa *Uplingi* et *Nottorp* quondam exstiterunt, vti amicus quidam doctissimus me docuit, cui haec publice ideopropter gratias agimus. Ibi enim adhuc inveniuntur *dar Uplinger* et *Nottorperfeld*. *Uplingen* ergo villa, quondam non procul a castro *Sommerschenburg* obuia, ad pagum nostrum *Derlingo* referri non poterit. Et cum in *Registro feudali* manuscripto Alberti Halberstadeni episcopi ad annum 1311 inueniantur *magnum Uplinge*, *paruum Uplinge*, et *boben Uplinge*, atque ideo etiam illa quaedam exstare debuerit appellata *nieder Uplinge*; villas *Uplingi*, *Roreshem* et *Netbitorp*, quas Otto rex eodem anno 942 ad pagum *Hardega*, atque ad comitatum Thietmari refert, testante diplomate in I. G. Eccardi *Histor. Genal.* p. 139, a villis *Roreshem*, *Uplingi* et *Nottorp*, quae erant in pago *Derlingo*, plane diuersas fuisse putamus. Sed de his infra pluribus.

gubernante Corbeiam Adalardo.

Quid porro de diplomate imperatoris Ottonis, quod ex eodem Copiario Magdeburgico attulit Eccardus l. c. p. c. statuere debeamus, nescimus. Datum est illud diploma anno 956, 6 Kal. iunii Indictione quarta, et anno regni sui XXVIII. atque imperii IX. Otto se in eo appellat *imperatorem augustum*. Sed anno 956 Otto nondum erat imperator, neque indictio tunc erat IV, sed potius XIII, annusque regni Ottonis fluxit vigesimus. *Musfichi* ergo villam, quam fuisse in pago *Derlingen* atque in comitatu Ditmari comitis diploma nos docet, non exstiterit in rerum natura, statuere malumus, quam vt in villam *Mascherode* incidamus. In pago *Derlingo* reperiri riuum dictum *die Missau*, iam supra vidimus. In eo autem et fuisse locum *Musfichi*, id nondum deteximus.

Haec sunt diplomata, in quibus villa quaedam verbis luculentis pago nostro *Derlingo* tribuuntur. Addere possemus diploma caesaris Ottonis II, in quo mentio iniicitur villae *Valereslebo*, quae sine dubio erit oppidum *Fallerleben*, de quo autem, et de villa *Apolderstedt*, quae etiam ad pagum nostrum *Derlingo* spectauit, quaeque est vicus *Apelsted* in praefectura *Wolfenbuttel*, non procul a vico *Salzthal* situs, alio tempore plura dicturi sumus.

Iam adducere debemus ea diplomata, quibus villa quaedam exponuntur, quae quidem villae verbis totidem ad pagum nostrum non referuntur, sine dubio tamen ad eundem pagum spectarunt, quia vndique villis cinctae erant, quae pago nostro tribuuntur et adnumerari solent.

Inter haec diplomata primum locum occupet diploma regis Arnolfi, quod infra §. 163. ex protographo adduximus. Arnolfus in eo quidem pagi nostri *Derlingo* planam mentionem haud iniecit. Quilibet autem facillime perspicere potest, intelligere Arnolfum eam regionem, in qua olim pagus noster exstiterit. Datum est diploma illud in palatio regio *Franconosurt* anno 888, eoque testante Otto illustris atque aduocatus Corbeiensis a Corbeia nostra bona quaedam accepit titulo permutationis in villis, in orientali parte ultra fluium *Ouaccram* coniacentibus, scilicet

1) In *Dalhem* litos XIV, colonum I, et sextam partem salinarum. Quae nulla alia villa esse poterit, quam *Salzthalem*, vicus, iter dimidiae horae ab vrbe *Wolfenbuttel* situs. Porro

2) In *Odenhem* litos XIV, et colonos duos. Quae villa esse poterit *Eilen* in praefectura *Wolfenbuttel*, distans a vico *Euesen* iter dimidiae horae, ad cuius satrapiam, lingua nostra saxonica dictam *die Landuogtey*, vterque spectat. Vicus *Eilen* olim dictus est *Adelem*. Hoc comprobamus litteris sequentibus:

Ich hannß Bapß wonhaftig zu Evesen vor mich meine Erben unndt Erbnemen thue hiemit gegen Jeder menniglichen bezeugen, das ich kraft dieses den wirdigen und wolgelarten herrn pastoribus Im gericht Evesen, allß zu *Evesen*, *Detten*, *Sikte*, *Hotzem* unndt *Adelem*, schuldig worden bin fechzig gulden, ieglichen zu zwanzig marien groschen, welche vom *Caland herrurende*, der wirdiger, und wol gelarter Ehrn *Johannes Willichius* pfarherr zu *Evesen* etzliche Jharlang In zinsen gehabt, unndt mir nun Auf der Andern herrn pastoren bewilligung unndt befehlich Auf mein Anfuchen, mit drei gulden, Jerlich Auf Michaelis

lis

Ab anno
822 vsque
8:6 im-
perante
Hludo-
uico et

lis tage zu verzinßen, vorgestrecket, unndt In der femptlichen herrn pastoren Namen, uberliert hatt: verpflicte mich Auch hiemit nochmahl, das ich gedachte sechzig gulden mit ietzo erwenten drei gulden, so lange sie bei mir unabgeleget stehen werden, Jerlich Auf Michaelis verzinßen, unndt dieselbigen dem herrn Superintendenten hinbringen wil, So haben wir uns Auch beiderseits diese freiheit unndt macht vorbehalten, das welchem theile das gelt lenger stehen oder gebrauchen zu lassen nicht beheglich oder gefellig sein wurde, derselbige dem Andern theil Auf Johannis Baptistæ eine rechte beständige loskündigung thun unndt anmelden, Alß den Auch von mir creditore uff die loskündigung nachfolgenden Michaelis danckbarlich erlegt werden solle, da ich Aber In bezalung seumig, welches ob Gott wil nicht geschehen sol, unndt mher gemelte herrn creditoren wegen meiner seumung, oder gar nicht bezalung, schaden erleiden, unndt unkosten Anwenden wurden, alß habe ich hiemit unndt In kraft dieses, den herrn Creditoribus drei morgen Landes, so ich von der frederischen hofse bekommen, Auf dem Eveschen felde gelegen, verunterpfendet, unndt versetzet, daran sie sich der bezalung, unndt meinentwegen erlittenen beweifflichen schaden, ohne Jenige weder meine, noch meiner beschriebenen einsprache erholen unndt bezahlet machen sollen, der Erste morgen ligt Auf dem Steinwege (*hæc est via, qua itur ad locum, quo olim castrum Hebesheim stetit*) bei meister Tielen her nach dem dorffe werths, der Ander In den Elm Acker bei der frederischen her, Auch nach den dorffe werths, der dritte uber der wischen bei Ehrn frederich frederichs her. zu mehrerer versicherung, habe ich oft gemeldeten herrn creditoren diese recognition mit getheilet unndt zu mehrerer versicherung ist dieselbige von dem herrn landvogdte frantz langeluddecken unterferieben worden, doch ihme unndt den seinigen ohne schaden. gegeben zu Evesen den 30 septembris Anno 1622. frantz Langeluddecken.

Quodsi ergo vicus *Eilen* adhuc ante centum annos dictus fuit *Adalem* (intelligi enim vicum *Eilen*, et non *Alen* patet ex eo, quod vicus *Alen* non spectat ad satrapiam Evesen) eademque villa probabilissime sit villa *Adenem*, de qua supra diximus, nihil impedit, quo minus per villam *Odenhem* intelligamus *Eilen*: A enim et O facile inter se permutantur. Deinde porro recepit Otto Illastris

3) in *Kikibi* litos duos seu mancipia. Hæc nulla videtur alia fuisse villa, nisi *Sikte* vicus, vnum milliare ab vrbe Brunsvico situs, sub præfectura Wolfenbuttel et in Satrapia Euesensi. Eadem villa in diplomatibus modo appellatur *Tzyfste*, modo *Zichte*, et modo *Sikte*. Ex *Kikibi* itaque eodem modo formari potuit *Tzyfste*, et *Zichte*, quo ex *Kiellu* factum est *Tzelle*, et tandem *Zelle*, et ex *Tzellenstede* *Sellensted*. Olim pro littera C crebro scripta fuit littera K. Recepit Otto

4) In *Leri* litos, colonum I, et mansos II, et dimidium. Hæc erit *Lere*, sub inspectione Campensi sita. *Lere* enim in pago Liergewe heic in censum venire non poterit, de qua infra pluribus. Recepit Otto

5) In *Laubingi* colonum vnum, quæ villa est *Lauingen* in præfectura Kœnigslutter, de qua iam supra egimus. Otto obtinuit

6) In *Sodersted* duos litos, quæ villa desolata est, olim vero exstitit non procul ab oppido Kœnigslutter, vbi adhuc reperitur silua et campus, dicti *das Sodersteter holtz* et *das Sodersteter feld*. Teste Henrico Meibomio T. III. S. R. G. p. 357. Hermannus, nobilis dominus de Ellesen, anno 1243 monasterio Lothariensi donauit decimam frugum in agro Schoderstedensi. Otto accepit quoque

7) In *Mullumsted* litos tres, quæ villa procul dubio iam dudum euerfa est, et de cuius situ iam supra egimus. Otto recepit

8) In *Sepbingi* mansos quinque, quæ villa esse poterit *Scheppau* in præfectura Campensi. Otto obtinuit

9) In *Uredu* litos septem et duodecim mansos, qui vicus *Urde* est vnum milliare situs ab vrbe Wolfenbuttel et in præfectura Wolfenbuttelensi positus. Otto recepit porro

10) in

10) in *Dallangibudli* colonos et manfos XV, erit *Dannenbittel* in præfectura *Gifhornensi*,
 et 11) in *Berividi* colonos et manfos XVI, quæ esse poterit vel *Barmke* seu *Barweke*, non procul a monasterio *Marienthal*, vel *Barwedel* in præfectura *Gifhornensi*. Præterea in eodem diplomate regis *Arnolphi* occurrunt ac memorantur *Rodenesleua* et *Ailmundesrothe* villa et *marca Stadforde*. Marca erat limes seu terminus alicuius provincie maioris. Probabilissime ergo hæc marca exstitit non procul a vico *Slansted*, et verisimillime ibi terminus fuit pagorum *Hardego* et *Derlingi*. *Rodenesleua* autem villam fuisse in pago *Norththuringi*, infra §. 20. videbimus.

gubernante
 Corbeiam
 Adalardo.

Denique, quantum coniectura auguramur, esse poterit *Ailmundesrothe* villa *Grosfen-Rode* in saltu *Elmo*, a campo *Alfeld* et arce *Langeleben* non procul sita curtis. Castrum *Alaburc* ad comitem spectasse *Ekbertum* monoculum, certum est, idemque stetit in campo *Alfeld* seu *Allenfeld*, iam supra asseruimus. Quare si comes *Ekbertus* in recta linea descendisset a duce *Ottone* Illustri, magnam verisimilitudinis speciem haberet hæc nostra sententia. Contendere enim possemus, novale *Ailmundesrothe*, fortassis sic dictum ab *Elmone* nemore, iure hæreditario pervenisse in manus *Ekberti* monoculi. Fortasse autem iure permutationis, vel alio nobis nondum cognito modo acquisivere castrum illud progenitores *Ekberti*. Fortassis etiam viginti mansi, in *Ailmundesrothe* siti, spectarunt ad beneficium, de quo agitur in diplomate *Arnolphi*, advocatie *Corbeiensis*, quam mortuo *Ottone* Illustri acquisivisse progenitores comitis *Ekberti*, est certissimum, qui fortassis castrum *Alaburc* ædificarunt ad tuenda bona sua, in pago *Derlingo* passim diffusa.

Secundum diploma, in quo villæ quædam reperiuntur, quæ ad pagum *Derlingo* referri debent, est cæsarum *Otonis* I, in quo ille ad annum 966 *Mamaconi* donavit, quidquid beneficii in pagis *Derlingen* et *Northuringen* in locis *Veltheim*, *Hessenheim*, *Arnaldesheim*, *Bernberdesrope*, *Cugelinge*, *Esheim*, *Sehusen*, *Drogenleue*, *Habaldesleue* et *Valdorp* comes *Theodoricus* pro remedio anime sue monasterio fratribusque in *Magdeburg* Deo sanctoque *Mauritio* famulantibus tradiderat. Ex quo apparet, has villas partem fuisse vel pagi *Northuringen*, vel pagi *Derlingen*. Agedum dispiciamus, quinam vici sub illis nominibus latere queant, ut diudicemus, quem potissime ad pagum quælibet villa spectare potuerit. Ad *Veltheim* ergo villam primum quod attinet, in libro feudali manu scripto *Alberti* I episcopi *Halberstaden* inveniuntur 1) *Veltheim ad paludem* 2) *Veltheim apud Brunneswic* et 3) *Veltem dicta Norvoelten*, quarum altera esse poterit *Veltheim am Bruch* in episcopatu *Halberstaden* sub præfectura *Hornburg*, vulgariter dicta *Veltheim vor dem Valslein*, altera erit *Veltem* ad urbem *Brunsvicum* iuxta flumen *Ouaceram* non procul a loco, dicto *der Wendentburn*, vulgo appellata *der Veltenhof*, tertia autem erit *Veltheim an der Obe*, vnum milliare et dimidium sita ab urbe *Brunsvico*. Omnia hæc tria loca spectare potuerunt ad pagum *Derlingo*. Hic autem *Veltheim vor dem Valslein* in censum venit. Postea *Hessenheim* est *Hessen*, villa ibidem sita ad paludem (*am Bruch*). Estque eodem in loco præfectura, spectans ad ducatum *Brunsvicensis*, olim sedes nobilium dominorum de *Hessenheim*, quorum probabiliter sator fuit *Mamaco*, cui bona prædicta sunt tradita. Paret autem ex huius loci situ, perperam scripsisse *Henricum Meibomium* juniorem T. III. S. R. G. p. 102: Recte existimavit avus meus pagum *Hassegun* apud *Witmarum*, eundem esse cum pago *Hassingow*, Episcopatus *Halberstaden*is, qui etiam scribitur *Hessingau*, frequentissime litteræ *A* et *E* inter se permutatione, sicutque sine dubio circa illa loca, ubi hodie *Hessen* (in tabulis antiquis *Hessenheim*) arx ducum *Brunsvic*. et *Lyneburgensium* exstat. Si enim locus *Hessenheim* spectavit vel ad pagum *Derlingo* vel ad pagum *Norththuringi*, vti ex diplomate cæsarum *Otonis* est evidentiissimum; apud locum *Hessen* pagus *Hassegun* situs esse non potuit, de quo infra pluribus.

Arnaldesheim deinde est villa desolata, quæ in Libro feudali citato *Alberti* Halb. Episcopi anno 1311 appellatur *Arleshem apud Hesnem*, in qua etiam Episcopus *Albertus* nobilibus dominis de *Hessenheim* bona quædam feudaliter porrexit. Conclufimus e pronomine *apud*, adhuc alia in regione fuisse villam quandam *Arleshem* dictam. Quo autem in loco ea exstiterit, nobis est incognitum. Fortassis hæc villa *Arnaldesheim* est locus *Arlesheim*, in quo anno 1209. *Meinardus* erat archidiaconus ecclesie *Halberstaden*is.

E

Post-

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

Postea esse poterit *Bernberdestorpe* vicus *Bernstorf* in praefectura Wolfenbittel, iter dimidiae horae situs a vico Warl seu regio palatio *Werla*.

Tum *Cugelinge* erit *Kubbelingen* apud oppidum Scheppensted, cuius ecclesia spectat ad vicum *Eizen*, sub inspectione Scheppenstedensi.

Deinde erit probabile, per villam *Ecbeim* intelligi vel vicum iam dictum *Eizen*, vel *Hachen*, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Eufesen. Si prius est verum, villa *Eccanbus*, de qua supra egimus, alio in loco est quaerenda. Omnes autem haec villae spectare debuerunt ad pagum *Deylingo*.

Postea *Sehusen* probabilissime est *Sehusen* in ducatu Magdeburgico, olim comitatus, de quo infra egimus pluribus. Et hic sine dubio referri debet ad pagum Northuringen.

Postea *Drogenleue* itidem ad pagum Northuringen spectare debuit, si intelligitur, uti videtur, *Dretleben* in eodem ducatu Magdeburgico. In Libro feudali saepius excitato illius Alberti episcopi Halberstadenfis ad annum 1311 reperiuntur maior et minor *Drenleue*, atque vna ex illis nostra villa *Drogenleue* fuisse videtur. Porro non procul ab oppido Osterwik et Deersheim inuenitur turris quaedam dicta der *Drouentburn*, cui fortassis nomen inditum est a villa quadam olim non procul ab ea sita. Quae si villa esset *Drogenleue*, referenda esset illa ad pagum *Derlingo*.

Porro *Habaldesleue* erit locus *Haldensleuen* in ducatu Magdeburgico, situs ad flumen dictum *die Obre*, qui procul dubio quoque spectauit ad pagum Northuringen. Et cum

denique villa *Valdorp* erit *Valdorp* ad fluuium nominatum *die Obre*, quae autem iam dudum euerfa est, itidem illa spectare debuit ad pagum Northuringi. Tertium diploma, quod heic in censum venire debet, quodque est caesaris Heinrici IV ad annum 1057, diiudicauimus latius infra §. 35. Interim ex eo ad pagum nostrum *Derlingo* referendae essent villae sequentes, scilicet

- 1) *Scheningen*, id est, oppidum Scheningen, iam supra nominatum,
- 2) *Wetbuesede* hodie vicus *Watensted* situs est ad vnum milliare ab oppido Scheningen, quem Lucius III. pontifex maximus in bulla infra in Addendis allata anno 1182 appellat *Wadensede*.
- 3) *Lucgenheim* hodie appellatur *Lucklen*, villa sita ab vrbe Brunsvico iter duarum horarum et dimidia orientem versus. Lucius III. papa in Bulla, infra in Addendis num. 18 excitata, hanc villam nominat *Luckenem*, dum refert, quendam Anfridum beato Laurentio, id est, praeposito eiusque fratribus ecclesiae sancti Laurentii Scheningensibus, contulisse vnum molendinum in Luckenen situm. Papa Alexander eam appellauerat *Lukkenheim*, teste eius Bulla allata in Addendis num. 17. *Confraternitatem Kalendarum* olim fuisse in eodem loco, didicimus e litteris sequentibus, quas e schedis Io. Crecelii, quondam pastoris Eufensensis et Lucklemenfis ecclesiarum, adiungere volumus:

Nos decanus et camerarius ceteriq. confratres et sorores *Kalendarum in Luckenem* dilectis sibi in Xpo decano et camerario ceterisq. confratribus et sororibus *Kalendarum sci scriptis in Brunsvich* gratiam in presenti et gratiam in futuro. quoniam oratio et singula pietatis opera in sui participatione non minuuntur. sed fructus eorum et effectus integer in singulis inuenitur ideoque merito redarguitur pietatis defectus, si in illis rebus communicandis aliqua seruetur parcitas. in quarum distributione non violatur integritas. Exigente igitur pie deuotionis affectu. quem ad nostram confraternitatem nos habere intelleximus et uerbatenus nobis expressistis. donamus uobis in nomine domini plenam confraternitatem et participationem omnium honorum in uita pariter et in morte. que in sacris missis. uigiliis. orationibus. ieiuniis. elemosinis. ceterisque piis obseruantis. que per confraternitatem nostram operari dignabitur clementia saluatoris. In quorum omnium euidentis testimonium sigillum mei Iohannis plebani in *Honlaghe* dicte confraternitatis decani quia sigillo confraternitatis caremus presentibus est appensum.

Datum anno domini M. CCCXLVII. in die sanctae Katharine uirginis.

Sedem

Sedem ibi etiam quondam fuisse archidiaconalem diœceseos Halberstadenſis, gubernante qualque affert Sam. Waltherus in *Singularibus Magdeburg*. Parte VII. p. 171. Corbeiam Adalardo. Atque adhuc anno 1553. ibi fuisse quatuor sacerdotes, qui quotidie missas celebrare debebant, testatur Ernestus, filius Ludolfi de Honrod. Hodie ibi est sedes archicommandatoris ordinis Teutonici, qui est inde ex anno 1746 Reuerendissimus Dominus Augustus Wilhelmus Grote Magnæ Britannia regis generalis, ordinis Teutonici eques et commendator in Lucklen et Langlen, solemnissime in ordinem equestrem cooptatus anno 1728 die 6 mensis octobris. Plura eaque egregia de hoc loco scribi possent, si diis placeret. Gaudent enim Lucklemenses archiuo, multis membranarum antiquis referto, e quibus egregie historia Gotingensis, Moguntina, Halberstadenſis, Brunſuicensis, Magdeburgensis atque Anhaltina illustrari possent. Inprimis quoque inde multa depromi possent, ad historiam genealogicam familiarum illustrium facientia. Quæ ut in lucem egregiam edantur, historiae patriæ amantes mecum valde optabunt.

4) *Erlouesheim*, olim sedes fuit archidiaconalis ecclesiæ Halberstadenſis. Anno enim 1327 erat Heydenricus Aries archidiaconus banni *Atleuessen* Halberstadenſis ecclesiæ canonicus, testantibus litteris in B. Gebhardi *Histor. Nachricht des Stifts, S. Muthai in Braunschweig* p. 87. Cum itaque hic sedes archidiaconalis fuerit in loco *Athsen* sita non procul a Saltzthal, procul dubio per villam *Erlouesheim* intelligitur *Athsen* vicus.

Tandem quoque villæ quædam insunt in diplomate episcopi Halberstadenſis, quæ procul dubio ad pagum nostrum *Derlingo* spectarunt. In his scilicet litteris refertur, Branthagonem Halberstadenſem episcopum dedicasse anno 1031. templum S. Magni in villa Brunſwik. Cum autem ad diœcesin Halberstadenſem pagus *Derlingo* pertinuerit, probabilissime etiam pleræque villæ, quæ tribuuntur ecclesiæ S. Magni, ad pagum nostrum *Derlingo* sunt referendæ. Si enim hæ villæ ad diœcesin Halberstadenſem haud spectassent, Episcopus Halberstadenſis eas cum ecclesiâ S. Magni iungere non potuisset. Ut ergo de illis eo melius iudicare queas, placet ipsas has huic commentationi inserere litteras, quæ sic habent:

In nomine sanctæ et indiuiduæ trinitatis et sanctorum Johannis baptista, Andreae apostoli, Stephani, Mariæ Magdalena, Brigida uirginis, Margarethæ, Magni episcopi et martyris, Nicolai episcopi confessoris *Branthago Halberstadenſis episcopus* hoc templum dedicauit, quod harum uillarum scilicet *Brunſwik, Suerikesbutli, Thuringesbutli, Ibanroth, Ottonroth, Glisnoderoth, Huneſhem, Fritterikerroth, Ricotnum, Morthorp, Reindageroth, Limbeki, Ekibi* speciali determinatione assignauit. His prædictis uillis, huic ecclesiæ mancipatis, idem uenerabilis episcopus suæ episcopalis potestatis bannum imposuit, *Luidolfo* comite eiusque principibus quamplurimis astantibus, ne quandoq. filii unquam de femine kanaan, si exurgerent, suis uel aliis ecclesiis, quæ huius sunt, falso uendicarent. Hatheguardus et uxor eius Alta homines liberi domno deuoti hanc ecclesiam pro se suisq. omnibus construxerunt, cui duos mansos *Luidolfo comite* consentiente in dotem manciparunt. nam eosdem mansos Hatheguardus ex parte *Luidolfi prædicti comitis* in beneficium habuit. comes uero *Luidolfus* rus proximum huic atrio pro remedio animæ suæ suorumq. tam posterorum quam modernorum *parentum* super altare in *Brunſuik* domno obtulit summo. Datum anno domni MXXXI.

In his litteris

- 1) villa *Brunſwik* est ipsa vrbs Braunschweig, certe pars eius Oldewick.
- 2) *Suerikesbutli* esse posset, abiecta littera S. *Warksbuttel* in præfectura Gifhorn, nisi locus propius abesse Brunſuico debuisset.
- 3) *Thuringesbutli* probabiliter erit *Ribbesbuttel*, vicus in eadem præfectura, de quo infra §. 35. pluribus egimus.
- 4) *Ibanroth* esse poterit vel *Immerode* in præfectura Widela in Hildesheimensi episcopatu, vel *Iuenrode* non procul ab Altenhausen in ducatu Magdeburgico, vel *Iſrode* non procul ab oppido Hornburg in principatu Halberstadenſi. *Iſrode* ad pagum *Derlingo* spectare potuit, *Iuenrode* ad pagum Norththuringi, *Im-*

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

merode autem ad pagum Saltga. Sed omnes hae villae non placent. Probabilis villa *Ihanroth* est, abiecto littera *J*, *Beienrode* in praefectura Campen, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Flegtorf, quam ultimam ad pagum Derlingo pertinuisse, vidimus iam supra.

5) *Velittunum* probabilissime est *Veltenhof* ad flumen Ouacram non procul ab vrbe Brunfuico.

6) *Hanroth* villa desolata est, olimque stetit inter vicos Hachen et Detten in praefectura Wolfenbuttel. Atque haec eadem villa est, quam litterae ducis Heinrichi supra insertae appellant *Honrode*.

7) *Guinuthun* esse poterit *Wenden*, locus sub inspectione Saltzthalensi ad flumen dictum *die Schunter* situs.

8) *Ruidun* erit vicus *Rubme*, non procul a turri dicta *der Wendentburn* situs, distans iter vnus horae ab vrbe Brunfuico. Vicus enim *Rubme* semper appellatur *Ruiden* vel *Rubden* in litteris feudalibus antiquis et nouis.

9) Habemus villam *Marquarderoth* pro *Mascherode*, sub inspectione Saltzthalensi in praefectura Wolfenbuttel sita. Probabilissime haec villa nomen suum accepit a quodam *Marquardo*, qui fortassis est ille, qui ad fluuium Ouacram in pago Liergewe bona quaedam tradidit ecclesiae Fuldensi, de quo infra pluribus §. 35.

10) *Ottouroth* villam esse vicum *Appenrode* sub inspectione Campensi, statuere non audemus. Eundem enim locum Albertus Halberstadenensis ecclesiae episcopus anno 1353 appellat villam *Abbenrode* prope *Elmonem* sitam, vt eam probe discerneret, 1) a villa *Abbenrod* in pago Hartingo, 2) ab *Abbenrode* in principatu Gottingensi in dynastia Gleichen, atque 3) ab *Abbenrode* in Landgraviatu Hassiae. A quodam *Abbone* vel Abbate aliquo hanc villam *Abbenrode* prope *Elmonem* sitam nomen accepisse, negari non potest. Hic *Abbo* fortassis est ille, qui in pago *Derlingo* bona quaedam possedit, quemque infra §. 188. ad progenitores comitum Supplinburgicorum retulimus. Iam autem nomina *Abbo* atque *Otto* non sunt inuicem confundenda. *Abbo* enim diminutiuum est ex *Adelberto*. Et quamuis *Otto* aliquando efferatur *Oddo*, nunquam tamen dicitur *Abbo*. Putamus ergo, villam *Ottouroth* inter desolatos vicos esse recensendam, cuius situs nondum est detectus.

11) *Glisnoderoth* esse poterit *Glisferode*, cuius ecclesia spectat ad monasterium Riddagshufen, locus iter dimidia horae ab vrbe Brunfuico situs.

12) *Hunesheim* fortassis est *Hotsen* vicus, vnum milliare situs ab vrbe Brunfuico orientem versus, et vix tria millia passuum a vico *Sikte*, qui olim relatus ad pagum *Derlingo*.

13) *Frittherikeroth* idem est ac nouale cuiusdam Fritherici, Fortasse is fuit *Fritthericus*, qui infra §. 188. in villa Lauuingi, in pago *Derlingo* sita, bona quaedam Corbeiensibus tradidit, et factor fuit comitum, de Supplinborg cognominatorum.

14) *Ricotnun*, si non est Rotencampe, spectans ad vicum *Schepkau*, villa desolata erit, cuius situs adhuc latet in obscuro.

15) *Morthorp* esse poterit vel villa *Mehrdorp* non procul a vico *Warl*, dicta *der Mehrdorfische hof*, vel *Mehrdorf*, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam in *Watensted* sub inspectione Scheningensi.

16) *Reindageroth* probabilissime est villa *Regindegerode*, de cuius situ egimus infra §. 35. vbi etiam de aliis ad pagum *Derlingo* spectantibus villis plura diximus.

17) *Limbeki* verisimillime est villa *Lianbeki*, de qua egimus supra.

18) Villae *Ektbi* situs nobis nondum est cognitus.

Omnibus his villis denique addere possemus *Dengdia marcum*, et *Witmari*, *Weuerlingi* et *Suthersam marcas*, quas proferunt duo Gandersheimensia diplomata scilicet Luidolfi ducis Saxoniae, et Bernhardi Halberstadenensis ecclesiae episcopi, quorum vltimum exaratum esse asseritur anno 965, indict. IX, anno regni domini Ottonis XXX, imperii V. Sed cum vocabulum *marcus* in codice traditionum nostrarum, aliisque genuinis diplomatibus, e seculo IX ac X residuis, eo in sensu non vsurpetur, quo in litteris Bernhardi episcopi sumitur, inde videmus, *marcam* sumi pro campo villae alicui vicino, neque probabile sit, in vna eademque regione, ne quidem vnum milliare longa et lata, fuisse quatuor *marcas*, neque anno 965 fuerint indictio IX, et annus quintus imperii Ottonis; ea, qua
flore-